

MATERIALS

A continuació reproduïm la transcripció de les intervencions més interessants, segons la nostra opinió, a la *Comissió de Cultura del Parlament de Catalunya* pel **Projecte de Llei de l'aranès** (abril 2010), i que presenten de manera clara l'estat de l'occità a Catalunya i la situació de l'aranès, així com les propostes i discussions sobre l'occità a Catalunya.

N.B. Les transcripcions dels textos són les que presenta la web del Parlament de Catalunya en la data que aquesta exposició s'ha realitzat (maig de 2010)

XAVIER LAMUELA

Xavier Lamuela, catedràtic de la Universitat de Girona, amb relació al Projecte de Llei de l'aranès (tram. 353-00872/08)

La presidenta

Doncs ara comencem l'últim punt de l'ordre del dia del matí, eh?, d'aquest matí. És la compareixença de Xavier Lamuela, és catedràtic de la Universitat de Girona, l'hi agraïm moltíssim que hagi vingut i, doncs, l'escoltem encantats i encantades. Quan vulgui.

El Sr. Xavier Lamuela (catedràtic de la Universitat de Girona)

Moltes gràcies per la rebuda, gràcies per convidar-me a dir-hi la meva. I llegeixo el text que alguns de vosaltres deveu tenir.

Amb relació a l'Avantprojecte de Llei que ens ocupa, hi ha dues qüestions bàsiques formulades de manera ben clara per Eva Pons al seu estudi de 2007, cito, Primera, el reconeixement de la llengua occitana a Catalunya troba el seu fonament en el fet que aquesta és parlada històricament i en el moment actual en una part del seu territori en la seva varietat aranesa. Segona, el legislador estatutari expressa una voluntat inequívoca de reconeixement de la llengua occitana i de la seva unitat com a sistema lingüístic en el qual s'integra l'aranès. En primer lloc, doncs, és essencial que en cap moment no es perdi de vista que aquesta Llei té com a raó de ser el respecte de la realitat aranesa i l'objectiu d'aconseguir l'ús general i sense cap mena de restriccions de l'occità a la Vall d'Aran i el compliment escrupolós dels drets lingüístics que corresponen als aranesos. Són, per aquesta raó, els aranesos quin ha de tenir l'última paraula sobre totes les qüestions que es plantegin i és absolutament indispensable que la Llei prevegi els mecanismes perquè la puguin continuar tenint al llarg del seu desplegament i de la seva aplicació.

Pel que fa a la segona qüestió formulada per Eva Pons, cal citar i interpretar correctament la dicció de l'Estatut de 2006. Cito: La llengua occitana, denominada aranesa a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i és oficial a Catalunya. Aquesta fórmula afirma de manera indubtable l'occitanitat de la llengua d'Aran i estableix, també de manera indubtable, que llengua occitana o occità i aranès són denominacions que s'apliquen indistintament al conjunt de la llengua occitana, a la seva varietat aranesa, i a qualsevol altra varietat d'occità.

Suggerixo que es pensi un moment -sembla que ha sortit el tema, és inevitable- en els problemes que podria resoldre una formulació de la mena: la llengua catalana, denominada valencià en la Comunitat Valenciana, etcètera. S'allibera el nom de valencià, com en el nostre cas el nom d'aranès, perquè es pugui utilitzar sense que hi hagi cap mena de dubte que s'està parlant de la llengua general. Si no era que, com ha succeït en el cas que ens ocupa, algú es dediqués a cultivar la interpretació,

perversa i del tot contradictòria amb la fórmula estatutària, que cada denominació diferent hagi de correspondre a una realitat distinta, i que per tant en el nostre cas occità hagi de voler dir varietat llenguadociana. És oportú recordar, perquè em temo que ha influït de manera nefasta en la redacció actual de la llei, el fet que la política recent de la Generalitat relativa a l'occità ha ignorat tant el principi d'escoltar els aranesos, com el que estableix que emprant la varietat lingüística d'Aran s'utilitza exactament la llengua occitana.

En efecte, des de la Secretaria de Política Lingüística s'han pres una sèrie d'iniciatives sense consultar el Consell General d'Aran, s'han difós textos escrits en un llenguadocià de qualitat dubtosa, i s'ha constituït l'anomenat Grup de lingüística occitana amb la comesa d'aconsellar la Generalitat sobre la forma d'occità que hauria d'utilitzar al marge de la varietat aranesa. Mentrestant, la Generalitat ha negligit completament la seva obligació de fer conèixer als ciutadans l'estatus legal de l'occità a Catalunya i de difondre els coneixements generals sobre la realitat aranesa i la del conjunt dels territoris de llengua occitana. És difícil trobar actualment a Catalunya algú que fora dels cercles d'habituals de l'occitanisme sàpiga que l'Estatut de 2006 institueix l'oficialitat de l'occità en tot el territori de la comunitat autònoma.

Tot plegat suggereix que som davant d'una manera de fer que condicionada per l'exemple de les possibilitats reduïdes dels cercles militants occitanistes ignora la responsabilitat de la política real, la qual hauria de tenir com a prioritat els problemes de la Vall d'Aran i que en matèria de llengua occitana hauria de crear una consciència pública catalana i consolidar la imatge de la Generalitat com a representant vàlid i seriós dels interessos del poble aranès en el camp estatal i internacional.

He posat a la disposició dels membres d'aquesta comissió parlamentària un text de la llei amb nombroses propostes de modificació fonamentades en les consideracions generals que faré ara tot seguit.

A fi d'establir les màximes garanties per la generalització de l'ús de l'occità a la Vall d'Aran i el compliment dels drets lingüístics dels aranesos, la llei ha d'implicar de manera explícita les obligacions de l'Estat espanyol, tal com feia la redacció proposada per Eva Pons al 2007, i ha d'esmentar a l'article 3, relatiu als drets lingüístics, els recursos que hi ha a l'abast dels ciutadans per reclamar que es compleixin els propis drets, cosa que també feia aquesta redacció original.

Amb l'objectiu que el poble aranès no perdi el protagonisme en les activitats de política lingüística destinades a promoure la seva llengua i a generalitzar-ne l'ús a Aran, cal que la llei precisi sistemàticament la implicació del Consell General en les dites activitats i que la prevegi en la política lingüística relativa a la llengua occitana, fora d'Aran, atribuint també aquesta funció a l'estructura paritària Generalitat – Consell General definida en la disposició addicional tercera.

Pel que fa a l'abast de les denominacions aranès i llengua occitana – occità, la redacció actual de la llei n'ignora completament l'equivalència i suggereix en nombrosos punts que tenen valors diferents, fins al punt que la llei conté formulacions netament secessionistes. Per exemple, en l'apartat contingut i estructura d'aquesta llei del preàmbul diu la llei: La llei també avança en l'extensió del coneixement de l'aranès i de la unitat amb la llengua occitana. La unitat de A amb B vol dir que és una unitat que es construeix i que no existeix prèviament. Arreu de Catalunya. Mitjançant l'aclusió, etcètera, de l'ensenyament universitari de continguts relacionats amb la realitat lingüística d'Aran i la seva connexió -es connecten dues coses que són diferents també- la seva connexió amb la llengua i la cultura occitanes, etcètera.

O ben clarament en l'article 22.3: La Generalitat, el Consell General d'Aran i la resta d'administracions locals del territori han de fomentar que l'aranès i la cultura i la

llengua occitanes -aquest text diu que l'aranès és una cosa i la llengua occitana una altra- siguin presents, etcètera. Casos com aquest proposo expressions del tipus: la llengua i la cultura d'Aran i llur context global occità. O es pot trobar alguna altra fórmula en què quedi clar que no estem parlant de dues coses separades, sinó d'una cosa que forma part d'una altra.

Aquestes fórmules contrasten amb la insistència a parlar de la defensa de la unitat de la llengua occitana sovint amb una redacció francament maldestre, com el fragment del preàmbul que acabo de citar, eh?, segons el qual la llei avança en l'extensió del coneixement de l'aranès. La llei avança en l'extensió del coneixement... de l'arnès, de la unitat, l'extensió del coneixement de la unitat. Veieu? El reconeixement d'aquesta unitat ja és palesa en la fórmula estatutària: La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran. I és un fet absolutament reconegut en els cercles d'especialistes i en la legislació italiana i francesa, com de fet ho és també en la catalana, fins ara.

Anar-lo esmentant a tort i a dret amb tints voluntaristes i amb una redacció contradictòria li fa més mal que altra cosa. De fet, això respon a un to de militància casolana, com també respon la dèria de la codificació lingüística –he sentit que es relativitzava, amb raó- que hi ha darrere de la creació del Grup de lingüística occitana i que traspuja també en la redacció actual de la llei. La gestió de la normativa lingüística correspon a l'Institut d'Estudis Aranesos i a la seva eventual coordinació –de fet ja es va fer quan el Consell de la llengua occitana tenia caràcter consensuat, al final el va perdre, eh?, però quan el tenia de fet es va coordinar amb els aranesos

Fitxer 13

...l'eventual coordinació de l'Institut d'Estudis Aranesos amb instàncies normatives d'altres territoris occitans. Aquest també és el canal adequat per al desenvolupament d'activitats tècniques de planificació de l'estructura lingüística –quan mireu les modificacions veureu que utilitzo aquesta expressió més que no pas normativització, perquè val la pena que compregui també producció de material lexicogràfic i terminològic i d'eines informàtiques, i aquí és on realment caldria calçar-se i intentar d'organitzar bé les coses, i aquí seria important que la Generalitat assumís efectivament la responsabilitat de fornir suport tècnic i financer, eh?, pensem en la qualificació del tractat o en les possibilitats de les universitats catalanes eventualment coordinades amb universitats del cantó francès.

Em sembla fonamental que quedi clar el principi d'indistinció entre les denominacions aranès i occità o llengua occitana i per tant ha de ser formulat explícitament en el cos de la llei. Si aquest principi està clar, el fet d'utilitzar una expressió o l'altra no canvia el valor normatiu de la redacció, sempre que s'eviti de suggerir-s'hi, com hem vist que es fa ara, que correspon a un valor diferent a cada terme, i la tria es pot sotmetre a la seva oportunitat des del punt de vista simbòlic.

En l'article 2.1 s'ha de mantenir indubtablement la formulació de l'Estatut, la llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori, de fet és la referència de la llei, no veig perquè s'hauria de canviar, i s'ha d'evitar de distorsionar-la, com es fa actualment, en una redacció que a més a més és defectuosa, eh? L'aranès, nom que rep a l'Aran la llengua occitana, és la llengua pròpia d'aquest territori. No s'acaba de saber si la llengua és el nom o el nom és la llengua, eh?

La meua opinió personal és que la denominació global de la llengua occital, llengua occitana és en general a més oportuna simplement pel fet que és la que no suscita ambigüitats. He dit que des del punt de vista del contingut i del contingut normatiu no n'hi ha, d'ambigüitat, però evidentment des del punt de vista simbòlic és més clar que es parli d'occità de cara enfora, eh? És adir, quan dic ambigüitats no vull dir que n'hi

hagi, sinó que es puguin suscitar segons l'ús dels termes. I per tant seria la denominació adequada en una llei que haurà de representar un model a escala internacional. És insòlit, el que estem fent a Catalunya. Per tant, és oportú que de cara enfora els termes siguin els més precisos possible.

Cal insistir, però, en el fet fonamental que sent la llei motivada per la situació particular de la Vall d'Aran convé donar als aranesos l'última paraula sobre la seva forma definitiva. En tot cas, si s'utilitza de manera general la denominació aranès –que tindria el mateix valor que occità, tal com acabo de dir- les expressions occità i llengua occitana haurien de ser presents en els casos en què es vol fer explícita la referència al conjunt de la llengua o en què la denominació té una projecció general susceptible de ser recollida en instàncies estatals –tal com he apuntat- o internacionals, i tal com és de fet el cas del mateix títol de la llei.

En definitiva, són els aranesos que han de sospesar què els convé més des del punt de vista simbòlic, tenir una cosa en què el terme efectiu immediat és present, o tenir una cosa que el representa d'una manera més clara internacionalment. I és decisió seva perquè ells coneixen exactament quina és la situació del país i quins són els sentiments del poble aranès.

Si deixem la qüestió de noms i ens referim a la cosa, és evident que si en l'ordenament juridicoadministratiu actual la Generalitat de Catalunya representa el poble aranès, quan utilitzi la llengua occitana ho ha de fer en la seva forma aranesa, i evidentment la llei ho ha de dir.

Gràcies.

La presidenta

Moltes gràcies, senyor Xavier Lamuela. Ara donem la paraula als representants dels grups parlamentaris. En primer lloc, la il·lustre diputada Carme Vidal, de Convergència i Unió. Té la paraula.

La Sra. Vidal i Huguet

Moltes gràcies, senyora presidenta. En nom del Grup Parlamentari de Convergència i Unió, professor Lamuela, benvingut, moltes gràcies per acceptar aquesta compareixença sol·licitada conjuntament per tots els grups. En les compareixences del matí ho venim dient i és veritat que en aquest cas és qüestió de noms i en aquest cas el nom fa la cosa i la condiona. Ho dèiem nosaltres quan vam fer el debat a la totalitat, que aquesta és una llei que sobretot s'ha de sentir seva la gent de l'Aran. És cert, és cert que aquesta és una llei que oficialitza una llengua i oficialitzant una llengua protegeix també les seves variants dialectals i en aquest cas sobretot la seva variant dialectal de l'Aran.

Però, clar, vostè deia, i el seu escrit és un text que ens lliure molt potent i per tant ens l'hem de llegir amb molta calma, i per tant allò posar-hi tota l'atenció, però ho deia també abans el doctor Martí, vostè deia la possibilitat que es pot anomenar a la llei també, tenint en compte el sentiment, tenint en compte que seria en aranès, sabem que també volem dir occità, les llengües no acostumen a fer servir els noms de les variants dialectals. Penso ara per exemple en l'alemany, el suabi és la variant dialectal de la zona del Baden-Württemberg, però no... però és el nom d'una variant dialectal. Per tant, a veure, jo crec que aquí entenent que els aranesos quan parlen d'aranès parlen amb tot el sentiment i sabem que el sentiment s'ha de tenir en compte, però el nom de la... no podem, no podem posar a la llei, Llei de l'aranès, perquè no podem elevar al nom d'una variant dialectal a categoria de llengua. I si realment això és el que volem, la llei també ho ha de tenir clar. És dir, també s'ha de tenir aquesta voluntat política.

Jo, el que també he anat dient en els compareixents que l'han precedit i que també li

pregunto a vostè és posat que aquesta llei, és a dir, s'aprovi durant aquesta legislatura i que per tant s'apliqui, com ho hem de fer per a l'ensenyament? És a dir, què és el que... quina és la llengua que ens hem de servir? Haurem de fer servir aquí la variant aranesa?

Això ho deixaria aquí, presidenta. Moltíssimes gràcies i moltes gràcies al professor Lamuela per aquest text que, reitero, ens el llegirem amb molta calma i segurament després, havent-hi posat tota l'atenció, ens posarem en contacte.

Moltes gràcies.

La presidenta

Moltes gràcies. Té la paraula l'il·lustre diputat Francesc Boya.

El Sr. Boya i Alós

Gràcies senhora presidenta, tanben arregrair ath senhor Xavier Lamuela era sua compareishença aué, ací, en aguesta Comission.

Pensi qu'a estat ua aportacion fôrça interessanta qu'a metut tanben en contrast afirmacions que s'an hèt enes anteriores compareishences e que de bèra manèra tanben illustre, damb toti es matisi que se volguen, illustre quin a estat er objècte, eth fonament d'aguesta lei que dempús a, logicament, a ua transcendéncia, un abast que tanpòc se mos escape respècte dera rèsta d'Occitània. Mès jo voleria retornar ad aguest principi dera lei qu'ei eth d'èster un instrument valid tà conservar, preservar e promocionar er occitan ena Val d'Aran e per tant, er aranés.

As parlat de diuèrses qüestions, me semblen totes eres fôrça interessantes, tanben es aportacions que se hèn ath pròpi tèxte dera lei e per tant m'a semblat molt interessant. Jo tanben compartisqui aguesta idea de que finaument eth nòm , especiaument era qüestion der aranés o der occitan non implique ua renóncia a tot quan parlam dera part. Per tant des dera consciéncia qu'era nòsta ei ua varietat que pertanh ath gascon e qu'aguesta varietat, donques, possiblement non ei era mès parlada, mès qu'en tot cas quan parlam d'aguesta varietat tà nosati non implique ua accion de secessionisme ne implique tanpòc ua voluntat manifèsta de diferenciar-mos, mès si ei cèrt, e tornam ath nucli deth debat que s'a produsit ath long des diferents compareishences, qu'era non estandarizacion dera lengua compòrte tanben un perilh en qué molti còps se se produsís a través d'aguesta lei o en un procès, poderiem díder forçat, ua determinada estandarizacion que non sigue assumida per aqueth territòri, per aqueri parlants qu'en aguest moment an era sua lengua encara com ua referéncia social e que hèm, encarta sortosament es nòstes vides ena lengua que mos an ensenhat es nòsti pares, possiblement, i pòt auer un pas endarrèr que pòt acabar justament damb era unica realitat lingüística, poderiem díder, qu'existís. En fin, parli damb ua cèrta desconeishença deth contèxte italian mès sí deth contèxte occitan de França, e per tant, er unic territòri qu'a ua realitat solida des deth punt de vista lingüistic damb totes es precarietats que ja coneishem.

Donques, en aguest sentit, jo voleria plantejar-le coma auem de hèr possibla aguesta progressivitat non traumatica d'ua lei qu'a de respòner en primèr tèrme a un besonh locau e a de dar tanben, cèrtament, ua dimension dera voluntat d'Aran en aguest cas e dera Generalitat de Catalonha, atau coma tu as definit, de voler defensar, respectar uns drets lingüistics que cèrtament auràn transcendéncia mès enlà deth nòste territòri. Per tant, aguesta progressivitat que jo reclami ara lei e qu'en ocasions pòt èster mau entenuda, com ua voluntat cantonalista com s'a expressat ací, pensi qu'aurie de poder-se definir en ua progressivitat non traumatica, respectuosa damb eth territòri e per tant que de bèra manèra tanben servisque coma exemple ara rèsta d'Occitània, hènt ath madeish temps s'ei possible, e pensi qu'en aguest sentit i trabalham ja ara, un procès d'acòrd, de consens politic, e tanben de conciliacion entre eth conjunt des

occitans tà sajar d'auançar en ua autoritat academica comun, deth contèxte occitan, que mos permete hèr passi endauant vèrs aqueth occitan generau.

Voleria tanben hèr un matís , perqué a gessut en dues ocasions. Respècte ath tèma dera lengua e er ensenhament, ei a díder, pensi que i a agut en collectiu de màstres en Aran ua voluntat fèrma de defensar era occitanitat dera nòsta lengua. Per tant, aquerò qu'enteni que non serie plantejable en aguest moment, ei que ad aqueres generacions qu'an aprenut dejà ua determinada forma lingüística, as màstres que la ensenhen e a un trabalh enorme que s'a hèt durant toti aguesti ans, ei a díder, pensar que damb aguesta lei podem cambiar ara e d'un còp de pluma tot aqueth bagatge que s'a incorporat ara nòsta escòla, que progressivament pòt anar evolucionant ena mesura qu'ac hèsque era lengua cap a estandards mès de conjunt, mès qu'efectivament prumèr pensi qu'era escòla jamès a pretés secessionar era lengua e per tant eth trabalh a estat en positiu e damb aguesta voluntat de higer-se ath conjunt d'Occitània, mès per un aute costat damb era precaucion tostemp d'evitar qu'en aguest moment poguésquem dider-les a ensenhants e alumnes qu'enquia ara s'an enganhat qu'aquerò qu'auien d'ensenyar ère er occitan e non er aranés, perque efectivament, com s'a afirmat enes tues paraules, aranés e occitan ei era madeisha causa e quan se preten hèr era diferenciacion ei quan cometem un enorme error, perque alavetz òc que hèm, tacitament, un mau favor ar occitan e en cambi promocionam eth pròpi cantonalisme que volem refusar o qu'auem dit que refusàuem, per tant demanaria bèth aclariment ad aguest respècte, ad aquestes qüestions.

Gràcies, senhora presidenta.

La presidenta

Moltes gràcies, senyor Boya. Té la paraula la il·lustre diputada, Maria Àngels Cabasés, d'Esquerra Republicana.

La Sra. Cabasés Piqué

Gràcies, senyora presidenta. Professor Lamuela, moltes gràcies per aquesta intervenció que ens ha fet avui, moltes gràcies per aquest document que ens ha lliurat, que trobem molt interessant i que ens el llegirem en profunditat perquè crec que té les idees molt clares i, doncs, aquí ens planteja uns temes molt interessants.

Miri, jo voldria recordar la seva llarga trajectòria com a persona estudiant de les llengües i recordar la seva activa participació de la comissió que va, doncs, justament elaborar les normes ortogràfiques de l'aranès, una comissió que va prendre una determinació que el temps crec que els ha donat la raó perquè van prendre una determinació encertada, aquella de prendre les referències de les particularitats gascones de l'aranès i la seva afiliació occitana així com tenir en compte totes les particularitats de la varietat aranesa.

En aquesta línia, doncs, molts creiem que l'aranès ha de mantenir la seva particularitat, aquesta llei ha d'enfortir i ha de garantir que continuï l'aranès a l'Aran. Ara bé, jo li vull fer una pregunta també molt directa i clara. Com considera que cal incorporar l'aranès dins del dia [#] sistema occità. També acabem de tenir, doncs, una intervenció també molt interessant del senyor Martí i ell ens ha parlat de la necessitat d'estandarditzar la llengua occitana, com creu que s'hauria de fer i qui ho hauria de portar a terme?

I per últim, doncs, aquí també a preguntes d'alguns diputats han suggerit un títol per a la llei, vostè veig que clarament suggereix obertament títol de Llei de la llengua occitana. Jo li vull preguntar per un títol que també se'ns ha suggerit, que en pensa del títol Occità a l'Aran? Bé,

Fitxer 14

...Res més. Moltes gràcies.

La presidenta

Gràcies a vostè. Senyor Rafael López, té la paraula.

El Sr. López i Rueda

Gràcies, senyora presidenta, i també donar les gràcies al senyor Lamuela per la seva explicació i després també pel document que ens ha fet arribar que ens facilita molt als diputats, als ponents, als que serem ponents de la llei i haurem de fer les esmenes, doncs, la nostra tasca, la nostra tasca a l'hora d'esmenar aquesta llei que en definitiva és pel que estem aquí, és per escoltar la seva opinió i veure a veure com podem millorar la llei des de diferents punts de vista.

Estem donant voltes sobre el mateix, sobre el concepte, el nom i sobre el nom i el contingut d'aquest nom i és un debat força interessant, ara vostè ens aporta una nova visió. Jo deia en l'anterior intervenció que estem, no ho deia així, ho ha dit vostè, però coincidim en la lectura que estem davant d'una llei pionera, pionera, pionera. És a dir, jo feia en base a la reflexió que estem intentant normalitzar o legislar sobre una norma, sobre una llengua que no està estandarditzada a nivell general i això causa problemes, perquè normalment, doncs, sí que és cert que altres legislacions s'han fet sobre llengües que han tingut més o menys, doncs, una codificació, una estandardització que aquesta, que en aquest cas no hi és.

De totes formes vostè ens aporta una nova visió, primer ens diu l'àmbit de la indistinció, per dir-ho d'alguna forma, de l'aranès amb l'occità, sempre que es reconegui i ens aporta la fórmula estatutària, sempre que reconegui que l'aranès és llengua occitana, i després ens comenta que aquesta estandardització que tan n'estem parlant, doncs, que la deixem en mans dels experts i sobretot els experts a la Vall d'Aran de l'Institut d'Estudis Aranesos, més o menys és el que hem sentit.

De totes formes, clar, això causa un problema perquè és cert que quan parlem de l'aranès parlem de la variant aranesa, el que passa que després també hem de fer aquesta, doncs, intentar fer aquest lligam amb la resta del domini occità. Potser no és una tasca que nosaltres farem amb la llei ni podrem resoldre amb una llei que la llei ha de posar un primer pas per la que és la normalització de l'aranès que ja prou feina tenim per davant, però també és important que hi treballem sobre això i que la Generalitat, doncs, hi doni recolzament en aquesta tasca.

Res més, doncs, només, senyora presidenta, fer reflectir aquestes opinions i donar-li les gràcies un altre cop que ens servirà molt les seves aportacions a l'hora de fer les esmenes adients.

Gràcies.

La presidenta

Moltes gràcies. Té la paraula l'il·lustre diputat, Francesc Pané, d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

El Sr. Pané Sans

Gràcies, senyora presidenta. Professor Lamuela, també moltíssimes gràcies. Li volem donar la benvinguda des del nostre grup a aquesta tanda de compareixences, però jo personalment li volia agrair molt el que al llarg de la seva carrera professional ha fet per la llengua occitana. I a propòsit d'això i com que les preguntes que han fet els diputats i diputades que m'han precedit en la paraula no serien distintes substancialment de les que jo li faria, li faré un prec, i és el següent: vostè va intervenir en els primers moments en què procuràvem de normalitzar entre els mestres i que els mestres i les mestres també poguessin normalitzar-la en el sistema educatiu de la Vall d'Aran, vostè va intervenir entusiastament i va ser la veritat que una fita per a l'esperança d'aquelles persones que tenien interès a fer l'inici de la normalització de la llengua occitana a la Vall d'Aran.

Jo recordo que en Frederic Vergés i en Josep Lluís Sans [#] van suscitar la primera de les dificultats i és sobre això que li demanaria que s'esplaiés una mica perquè tots tinguessin també coneixença de la història i de les eleccions que fem les persones i de l'elecció que va fer vostè com a expert. Van tenir aquella dificultat de quina ortografia, en fi, quin conjunt, quin bagatge de paraules utilitzarem respecte de quina variant, si la llenguadociana, si la gascona, on anirem a cercar bibliografia, diccionaris que ens puguin ajudar a fer tot el procés de la normalització, si hem d'anar a la banda de Provença, o si per contra hem d'anar a la Universitat de Tolosa, quina decisió prenem respecte d'aquestes coses, perquè si ara som al començament i incardinem tot una metodologia, un criteri lingüístic i una didàctica, amb tota seguretat en el futur, doncs, això serà el que prevalgui en tot el procés de normalització escolar, educativa de la llengua aranesa.

Bé, com que hem parlat molt de l'estandardització, de l'absència de l'estandardització, de l'absència d'una veritable acadèmia de la llengua, a mi m'interessava que vostè pogués, en fi, justificar perquè en aquell moment es van prendre les decisions que es van prendre, que jo crec que van ser molt encertades, molt entenimentades, no? I en definitiva per fer un homenatge a la feina que va fer en aquells anys i a la que ha continuat fent fins ara.

Pel que fa als criteris que ja ha deixat explícits en el document, crec, tot i que no hi hem reflexionat profundament, però tampoc no cal, crec que els compartim absolutament i que per tant seran útils per a perfeccionar aquest projecte de llei. Moltes gràcies per la seva compareixença. Senyora presidenta.

La presidenta

Moltes gràcies. Doncs, ara, senyor Lamuela, té deu minuts per contestar les preguntes que li han fet.

El Sr. Xavier Lamuela

Molt bé. Primer de tot, gràcies per les aportacions, vull dir, tenen molt d'aportacions més que de preguntes a vegades. Gràcies pels elogis, però, bé. A veure, bàsicament hi ha dues qüestions, no?, els noms i l'estandardització. Responc ràpidament a la qüestió de noms. Bé, jo ja he dit que personalment prefereixo que s'utilitzi la denominació general, però un cop que la denominació general queda, no queda subjecte a una nivositat, eh? És a dir, des del moment que aranès i occità es poden entendre lealment com a equivalents, queda alliberada la possibilitat d'utilitzar aranès i la raó és simplement una raó de tipus d'estratègia política, potser de progressivitat o de gradualitat, perquè des del punt de vista legal l'Estatut és taxatiu, hi ha indistinció en els noms, a part que la fórmula de l'Estatut prové del sentit comú.

És a dir, si jo parlo barceloní o algú parla tortosí o algú parla gironí, tots estem parlant català. Si algú parla valencià o una varietat valenciana, també està parlant català. La qüestió de noms ve de qüestions històriques que actualment tenen una càrrega simbòlica. Quan és que una llengua pot rebre més d'un nom? Doncs, quan hi ha justament una història al darrere que fa que aquest nom té una càrrega simbòlica. És el cas del valencià, per tant, donava l'exemple, si l'Estatut del País Valencià digués la llengua catalana, anomenada valencià, etcètera, i a partir d'aquí diguessin sempre valencià, tal com fan, de problema legal ja no en tindríem cap. Només hi hauria justament el debat d'ordre simbòlic que és en el terreny que s'ha de plantejar el que tenim ara aquí.

Generalment, sí, l'anglès s'anomena anglès a Estats Units i a Austràlia i a Anglaterra o a la Gran Bretanya, però quan hi ha raons històriques d'aquesta mena sí que hi ha noms divergents per a les llengües. És a dir, el neerlandès, la denominació neerlandesa és una denominació recent que s'ha introduït precisament per tenir una

denominació global del flamenc i l'holandès. És a dir, que sí que hi ha casos quan la història ho demana, eh? I el cas de l'aranès, evidentment, és singular en el context occità. Això no ho dubtaria ningú. Algú ha dit, no farem una llei del lleidatà pel català. En el cas del lleidatà no es plantegen les coses que d'ordre històriques es plantegen en el cas del valencià o de l'aranès. Per tant, no diguem «tonteries», eh? Això pel que fa a la qüestió de noms. De tota manera, insisteixo, que la meua posició personal és a favor de clarificar i d'utilitzar la denominació general, eh?

La qüestió de l'estandardització, l'anomenada estandardització. Bé, com que s'ha esmentat la meua trajectòria professional, puc dir que això és precisament la meua especialitat. Llavors, en el cas de l'occità, quina és la pràctica general? La pràctica general és que s'admet generalment, estant en la situació en què es troba, naturalment, eh?, vull dir això és una precisió que no defujo de fer, cadascú utilitza la seva varietat, llavors els que estan d'acord amb la unitat de la llengua, amb la línia de codificació pròpia dels qui hi estan d'acord, el que fan és utilitzar una ortografia comuna, que de fet no planteja pràcticament problemes, jo durant quatre anys vaig ser president del Consell de la Llengua Occitano, que tenia la funció del 97 al 2001, tenia la funció de codificar l'occità, algunes divergències ortogràfiques es van poder polir en aquest període, va passar que va començar amb un gran consens de tota la gent implicada i per baralles d'aquelles internes, insidioses, aquest consens es va anar perdent i de fet jo vaig dimitir quan vaig constatar que aquest consens ja no hi era, però es van fer tota una sèrie de precisions, en cara en període de consens.

És a dir, que des del punt de vista ortogràfic els problemes són comparables als que pugui tenir el català, l'Institut fa vint anys va retocar els guionets i històries d'aquestes, des del punt de vista ortogràfic les qüestions són nímies, com les que pot l'alemany també va plantejar fa poc una reforma ortogràfica, sense èxit per cert, eh?, però són d'aquest nivell.

Llavors la qüestió és la qüestió de la gran variació, que és inequívoca, vull dir això no es pot discutir, hi ha una gran variació. És a dir, si em poso a parlar llemosí no m'entendreu, en canvi l'aranès suposo que ja hi esteu acostumats i l'enteneu, el llenguadocià l'entendriu perfectament, de vegades és qüestió de fer-hi una mica l'orella, però a diferència del que passa amb les varietats de català en l'escrit això es veu de seguida, eh? Per tant, aquesta diferència de les varietats hi és. La pràctica general és que cadascú utilitza la seva varietat. Les últimes propostes són de codificacions convergents per varietats. Per tant, diríem, en el cas més radical d'aplicació a l'aranès, el que tindríem és gascó, no llenguadocià, eh? això que quedi clar.

Jo, en el cas del català –làstima que el doctor Martí hagi marxat- perquè en el cas del català jo sostinc una cosa que em sembla que correspon a la realitat i que no, no es formula, jo l'he formulada, però en un escrit que va tenir poc ressò, bàsicament el que fem no és triar una varietat ni fer una varietat a base d'agafar un tros d'aquí i un tros d'allà, sinó que el que fem és normativitzar cadascú la seva pròpia varietat. Ara aquí jo estic parlant en oriental, hem sentit parlar occidental, a ningú no se li ocorre que una cosa sigui més estàndard que l'altra, se'ls ocorre a determinats responsables de mitjans de comunicació, dissortadament. És a dir, s'opera sobre la pròpia varietat i s'obtenen determinats nivells de convergència.

Com que el nivell de semblança de les varietats de català és molt més alt que el de les varietats d'occità, per raons d'evolució històrica que ara no vénen al cas, en el cas de l'occità això apareix com a més difícil, però, efectivament, es pot fer, i de fet seria –i això també va en el sentit de la gradualitat- seria el que seria recomanable per l'aranès. És a dir, en el cas de l'aranès ens vam refiar, això de les normes

ortogràfiques que més o menys he definit que responien a un consens d'una majoria dels occitanistes que parteixen, com es diu en la redacció de la llei de la gramàtica de Libert [#], evidentment es va tenir en compte el gascó, perquè l'arnès és gascó, eh?, per tant aquí Tolosa, en la mesura que tenia un barri gascó, pot ser una referència, però ho és més fàcilment Pau o, eh? I es va establir una ortografia –que jo també seria partidari de retocar en un punt, és només un punt, però és molt vistós, eh?- justament per evitar un trencament.

Va quedar bastant la codificació aturada en l'ortografia i llavors el que s'ha fet és treballar amb l'aranès tal com és, intentar de depurar-lo d'interferències, intentar de sistematitzar una mica les característiques del mateix aranès respectant la mateixa variació de l'aranès, i parlem d'ensenyament, aviat farà quaranta anys que l'ensenyament, que l'aranès s'ensenyava regularment a l'escola. Ara hem de venir a dir que si no està codificat? No fem bromes, no fem bromes. És a dir, l'ortografia està codificada a un nivell comparable a la del català per tot l'occità, al marge que hi hagi gent que, bé, que practiquen una altra ortografia, però és en zones reduïdes, eh?, Fitxer 15

...i després el problema és el problema de convergència entre les varietats. Però, en qualsevol cas, a nivell occità s'estableix una forma de llenguadocià, diuen llenguadocià referencial perquè algú que vulgui aprendre des de fora sense cap mena de relació amb cap varietat d'occità pugui començar per allà, però no és una llengua estàndard, ni una llengua oficial, és un occità de referència per poder començar si arribes des de fora. Quan, com deia el Síndic d'Aran, pràcticament tothom parla la llengua, no els anirà a esguerrar la situació amb invents de codificacions quimèriques. El que faràs és plantejar que es pugui anar fent una forma més de convergència amb el que és comú en tots els dialectes occitans.

I, efectivament, l'Institut d'Estudis Aranesos s'hi hauria de posar, eh? I el primer pas seria aquest retoc ortogràfic, petit, però vistós, eh?, que els aranesos ja saben de què parlo, això s'hauria de fer. És a dir, s'hauria d'iniciar aquest procés de convergència. Penseu, aquest procés de convergència en part és establir formes normatives de sintaxi que coincideixen amb les que separen el català normatiu del català parlat corrent, coincideix i fent això convergim amb l'occità, amb les altres varietats d'occità. És una feina seriosa, prou urgent, però que no altera fonamentalment l'aranès, que no altera fonamentalment la pràctica de l'aranès, i que evidentment serà molt important que es faci d'acord amb els operadors lingüístics i amb els mestres i professors de la Vall d'Aran, que per poc que els requereixi d'anar fent canvis, altera efectivament una pràctica de quaranta anys.

Però la cosa és aquesta, que és el mateix que fem amb el català, jo parlo barceloní i se'm nota poc, però no parlo el barceloní que vaig aprendre al carrer, parlo un barceloní normativitzat, he fet aquesta operació de convergència cap el que es pot entendre com un català comú. Si un senyor de Lleida, un senyor de Tortosa, un senyor de Girona fa el mateix, doncs, el de Tortosa, el de Lleida, de seguida reconeixem a l'orella, el de Girona, només per l'entonació, però estarem parlant el mateix amb diferències de morfologia o lèxic, etcètera. Doncs, el procés és aquest i no s'han de magnificar aquestes qüestions, simplement ens hem de posar les piles i treballar en aquest sentit. I quin és el resultat d'un aranès més anivellat amb l'occità més general? Doncs que és un aranès que es distingirà bastant poc d'un gascó que hagi fet la mateixa operació, però es continuarà distingint del llenguadocià i del llemosí, eh? Fabra ja ho deia, és a dir, nosaltres... Un escrit de Fabra que diu això. Nosaltres com que partim d'una certa uniformitat lingüística fent aquesta operació arribem pràcticament a una uniformitat completa, en domini occità, doncs, hi haurà sis

varietats, i si hi ha una frontera política entremig, doncs, resulta, ho sabem, l'anglès d'Estats Units és diferent del de la Gran Bretanya per raons històriques i perquè hi ha l'Atlàntic i una frontera. En el nostre cas no hi ha ni muntanyes, perquè són l'altra banda, però hi ha una frontera política que sabem que té molt de pes, eh? Em sembla que bàsicament he respost el que m'estàveu preguntant.

AITOR CARRERA

El Sr. Aitor Carrera (professor de la Universitat de Lleida)

Bona tarda, il·lustres diputats i diputades. Em sap greu de ser l'últim d'aquesta tanda i que arribin ja cansats en aquesta cita, però, bé, així segurament passarà més desapercebudament allò que els diré.

Deixi'm agrair-los d'entrada que m'hagin convidat a comparèixer davant de vostès i de fer-los arribar la meva opinió sobre aquest històric projecte de llei de l'occità, que crec que és fonamental per al futur d'aquesta llengua, i diria que no només en el marc de l'aranès, sinó també en bona mesura a la resta del seu domini lingüístic.

D'entrada, permetin-me que els digui que encara que jo sigui de llengua i de cultura maternes catalanes, correspon, crec que correspon protocol·làriament que avui m'adrexi a vostès en la meva segona llengua, que és alhora la llengua a la qual em dedico professionalment com a científic i com a professor universitari des de ja fa uns quants anys.

Aquesta llengua no és cap altra que la llengua occitana i per fer la meva exposició faré recurs concretament, com altres persones que avui han comparegut aquí o que hi compareixeran properament, a la varietat lingüística que es parla en l'únic territori occità de l'espai administratiu del Principat de Catalunya, és a dir, a l'aranès, o si s'ho estimen més, en terminologia dialectològica, per ser més fidels a la qüestió científica, al gascó pirinenc oriental que es parla al sud de la frontera estatal franco-espanyola. Estic convençut que vostès, en tant que persones cultes i en tant que, també, bons

coneixedors de diverses llengües romàniques, pressuposo que almenys dues, no tindran cap problema per entendre aquella llengua que, com deia el gran Joan Coromines, és la llengua bessona de la llengua catalana.

Entà començar que les voi díder que mos cau felicitar qu'aué pogam èster ací entà comentar un projècte de lei sus era lengua occitana. Aquerò vò díder, qu'un còp mès, Catalonha da ua mòstra de respècte a ua minoritat qu'ei un exemple entà d'auti espacis administratius e que constituís, probablament, er exemple de legislacion lingüistica mès auançat de tot er Estat, e que'n serie quitament d'Euròpa se deishèssem de costat era aplicacion de principi de territorialitat en estats coma Belgica o coma Soïssa o er especiau respècte de cap ara minoritat suedesa que i a en Finlàndia.

De segur que non sò cap eth primèr de díder qu'era sensibilitat catalana pes qüestions occitanes ei quauquarren qu'aguest país se'n pòr enorgulhir. En mèn domèni, eth dera lingüistica occitana, es apòrts catalans que son estats essenciaus se parlam der aranés o quitament dera normativizacion generau dera lengua occitana. Era gramatica de referéncia dera lengua occitana, de Loís Alibert, 1935, siguec publicada damb eth sosten economic de Catalonha, coma saben, e un des principaus filòlògs catalans, probablament eth mès important dempús de Pompeu Fabra, Joan Coromines, comencèc eth son itinerari filologic laguens der estudi deth gascon pirenenc, concrètament der aranés.

Eth projècte de lei qu'aué parlam apòrte sense cap de dobte aspèctes indobitablament positius. M'agradarie remercar-ne quauqu'uns, mès coma segurament non aurè pro temps, les soslinhi sustot eth hèt que se parle concrètaments dera incorporacion der occitan enes estudis filologics des universitats, concrètament article 15.1, justaments en un moment en qué era universitat ara que jo apertengui, era mia universitat, era Universitat de Lleida, ven de començar pendent aguest an academic eth primèr cors deth grade en estudis catalans e occitans, qu'ei un eufemisme forçat de filologia catalana e occitana.

Tot aquerò son innovacions que se'n cau felicitar. Èm deuant deth tèxte legislatiu sus era lengua occitana damb mès ambicion dera istòria. Coma catalan, voi díder que sò plan satisfèt que se prengue aquera sòrta d'iniciatives e que se mòstre qu'era diuersitat lingüistica d'un territòri non cau que...

Fitxer 23

...d'un collectiu. Les vau a díder, tanben, que pensi qu'aquera lei ei ua mesura de justícia istorica, er occitan qu'ei ua lengua parlada en espaci administratiu deth Principat de Catalonha dempús de ueit cents ans. Eth sòn arrestacament ad aqueth territòri qu'ei suspasat sonque pera lengua pròpia dera major part deth país o sigue pera lengua catalana.

Un còp dit tot aquerò, pensi tanben que coma cercaire e coma scientific me cau hèr atencion a bères qüestions que les prègui que prenguen en consideracion.

Vau a començar pera qüestion deth dia qu'ei eth títol d'aquera lei. Eth títol d'aguest projècte de lei ei "projecte de llei de l'aranès" e eth sòn tèxte hè referéncias constantes ar aranés, dera debuta ara fin e deth preambul enquiàs disposicions addicionaus. Evidentaments, en un primèr moment semble que non podie èster de ua auta manèra, era denominacion aranés ei un nòm popular qu'emplèguen es abitants dera Val d'Aran entà hèr repòrt ara lengua occitana. Qu'ei corrècta, doncs, era definicion qu'apareish en article 2.1, que suspasse es definicions parciaus des tèxtes legislatius anteriors, exceptat der Estatut deth 2006 e bèth aute document e que se repetís en article 16.3: "la llengua occitana denominada aranés a l'Aran". Era denominacion aranés, de un aute costat, respon a ua realitat sociolingüistica e administrativa o se

volem sociopolitica. Non i a arrés qu'ara ora d'ara dobte dera occitanitat der aranés. Eth tèrme aranés non a jamès excludit eth tèrme occitan.

Totun, coma lingüista o coma scientific, pensi que tanben è era obligacion de díder que serie fòrça mès adequat qu'eth tèxte legislatiu empleguèsse regularament eth tèrme occitan, se cau ath costat deth tèrme aranés, arrasons que dilhèu vostés van a pensar que son mès lèu qüestions teoriques, qüestions gremiaus de lingüistes, se s'ac estimen mès, mès que i a tanben arrasons practiques de futur fòrça mès tangibles. Eth prumèr tèrme, occitan, qu'ei era denominacion internacionau qu'emplegue era comunitat scientifica entà hèr repòrt ara lengua que se parle en domèni lingüistic occitan, e donc tanben en Aran. Pròpiaments, ath delà des denominacions locals, eth mot occitan qu'ei aqueth mens connotat e qu'ei mès apte d'un punt de vista scientific e objectiu. Ei un tèrme que non separe, mès qu'amasse e que tanpòc non excludís que quotidianament se pogue emplegar eth tèrme aranés. Era societat aranesa qu'ei aué pro madura entà acceptar aquera denominacion sense cap de traumatisme, perque era occitanitat dera lengua ei admetuda per toti e perque era denominacion occitan a un prestigi internacionau, aumens en encastre scientific, e s'assòcie mès lèu a ua produccion literària e culturau d'envergadura continentau. Era denominacion d'aranés, de un aute costat, maugrat que respongue a un usatge popular e a ua realitat sociopolitica non arrespon a ua realitat dialectau seculara. Diuèrsi estudis dialectologics de Gerhard Rohlfs, Otto Winkelman, quitament de Joan Coromines e tanplan era mia tèsi doctorau, presentada en 2005, mos ensenhen que constantament er occitan dera Val d'Aran non a ua unitat tradicionau e qu'ei coesionat mès que mès per arrepòrts as parlars gascons vesins per interferéncia des lengües diferents deth francés. Autaments dit, tradicionaument er aranés de Canejan semble fòrça mès ath gascon de Hòs, Mèles, Sent Beat o Varossa en Estat francés que non pas eth de Salardú e quitament eth de Vielha. Invèrsament, er aranés de Salardú a caracteristiques lingüistiques que pòden tornar a campar en d'auti dialèctes occitans, mès pas en centre d'Aran o ena partida baisha d'Aran. Eth catalòg de hèts fonetics, morfologics o lexicais, qu'es parlars aranesi non coïncidissen e que per contra s'apròpen des varietats de Comenge o de Coserans e regions gascones immediates, qu'ei reaument nombrós e que tòque des caracteristiques fonetiques tipicament gascones, teoriquement generaus en aranés, e ath vocabulari.

De hèt, non ei cap exagerat de díder que bèri hèts fonetics o morfologics deth naut aranés, son abituaus jusqu'as confins deth Lengadòc, mès pas en Vielha e en Bossòst, e que quauques ues des caracteristiques baish araneses pòden tornar a campar quitament ath costat de Bordèu, mès pas en Arties o en Garòs. Aquerò qu'ei ua consequéncia des relacions constantes des aranesi damb eth rèste des occitans. En 1938, eth cercaire aleman Karl Heyns mos avertie qu'es baisharanesi auien mès repòrts damb es comengesi vesins que non pas damb es auti occitans politicaments espanhòus e qu'existien ues relacions fòrça mès estretes qu'anauen "in nòrt den Besièrs in sud dis Bossòst". I a un pialèrs de testimoniages parallèles, tanplan en obratges de referéncia dera lingüistica gascona occitana coma er atlas lingüistic de Jean Seguy. Ena practica, eth tèrme occitan qu'evite de hèr distincions superflues que non arresponen sonque a qüestions administratives. En article 22 per exemple se parle de promòir era creacion en aranés o ben dera difusion des obratges escrits en aranés. Cau pensar, alavetz, qu'er obratge Massouquets de Sent Biatcheat deth poèta felibrenc Víctor Cases, de pògui quilomètres ath nòrd dera frontèra estatau non ei aranés maugrat que lingüisticaments ei çò de madeish qu'er aranés? Serien aranesi es obratges deth poèta lushonés Bernat Sarrieu, que dialectaument non son pas guaire diferents des de Jusèp Condò Sambeat? E que vam a díder alavetz de Joan

Bodou e deth teorician, politician e lingüista provençau Robèrt Lafont, que hè tres semanas endarrèr ère aumenatjat ena Generalitat? Tot aquerò servís tanben tàs mejans audiovisuaus, o entàs activitats culturaus previstes en article 22. Quina preséncia musicau aranesa se pòt garantir ath moment de hèr era difusion d'obratges d'àudio en aranés ath delà d'un grop locau dera Val d'Aran o ath maximum dus? Van a èster considerats coma libres en aranés es volums en quina auta varietat occitana que sigue, o dilhèu que calerà ua analisi dialectometrica coma es dera escòla tolosana entà mesurar eth nivèus des coïncidències lingüistiques? Coma pòden veir, er emplec deth tèrme occitan apòrte uns auantatges evidenti e aquerò non ei cap un atac ath tèrme aranés.

Un aute punt: Qüestion dera autoritat lingüistica. Se'n parle en Preambul, se'n parle en article 4.3, se'n parle en article 17.1 e se hè referéncia ath hèt qu'er Institut d'Estudis Aranesi assumís era autoritat lingüistica en relacion damb er aranés. Coma membre dera Seccion de Lingüistica der Institut d'Estudis Aranesi me hè fòrça plaser que s'arreconeque eth ròtle que jògue ua Institucion ara que jo apartengui. Totun, coma universitari e tanben coma membre de d'auti organismes scientifics, coma eth Grop de Lingüistica Occitana, er Institut Catalan d'Estudis Occitans o coma delegat dera Universitat de Lhèida ena futura acadèmia dera lengua occitana interprèti que cau èster fòrça mès ambiciós e les expòsi eth besonh de complementar eth trabalh der Institut d'Estudis Aranesi damb ua accion filologica e lingüistica que i prenguen part d'auti actors, a on se tengue en compde aqueres persones qu'eth sòn trabalh ei consagrat ara recèrca lingüistica sus era lengua occitana enes universitats deth nòste país e tanben enes universitats occitanes. En d'auti mots, a on poguen participar es principaus expèrts dera lengua occitana qu'eth sòn trabalh ei a ores d'ara dehòra der encastre der Institut d'Estudis Aranesi. Qu'ei logic e qu'ei just e qu'ac voi díder e que quede clar qu'era Val d'Aran a d'auer eth darrèr mot sus era sua varietat lingüistica, mès qu'ei tanben cèrt que non podem cap excludir es filològs dera codificacion dera lengua e qu'es varietats gascones dera Val d'Aran non pòden èster normativizadament separades dera rèsta dera lengua occitana. Es gèstes normativizadors que cau hèr en aranés, son mès que mès era aplicacion des critèris des convencions generaues dera lengua occitana a ues varietatspirenenques fòrça concrètes. Qu'ei aquerò çò que se hèc en mil nau cents ueitanta dus, damb es normes ortografiques der aranés, e qu'ei aquerò çò que hi jo madeish tres ans entà darrèr ara ocasion dera publicacion dera prumèra e per ara soleta gramatica der occitan dera Val d'Aran. S'agim coma se er aranés siguesse ua lengua independenta e pas ua varietat occitana damb era sua pròpia acadèmia independenta e ues decisions lingüistiques particulars qu'eth sòn efècte arribe sonque enquiara frontèra administrativa, correm eth risc de bastir ua lengua per elaboracion, ua (.../...) sense diferéncias essenciaus tradicionaus deth rèste der occitan o des dialèctes vesins, mès individualizada per ua presa de decisions, mès o mens arbitràries, qu'an consequéncia sus es formes, es estructures quotidianes d'ua varietat e que l'aluenhen dera sua matritz. Non mos va a servir entad arren que repetim sistematicament qu'er aranés ei occitan s'ena nòsta conducta dia a dia agim coma se siguesse, e me van a perméter era expression, ua minilengua o ua lengua de joguet, e non pas ua pèça mès d'ua lengua de cultura europèa que cada dia ei parlada per mès de tres milions de persones. Ara ora d'ara, sense ua referéncia normativa clara, er occitan dera Val d'Aran patís ja ua fòrta interferéncia der espanhòu e deth catalan que l'aluenhen mès en mès deth rèste der occitan, a mès de d'auti fenomèns que ne deterioren era estructura d'ua faïçon alarmanta e qu'an de besonh urgentament d'ua autoritat academica fòrta e prestigiosa qu'exercisque reaument era autoritat normativa dera lengua. Es iper correccions per

distanciacion maximau der espanhòu e deth catalan e era deficiéncia creativa e tanplan era aplicacion de temps en temps deficiéncia dera madeisha normativa oficiau, donc era des normes ortografiques, son malerosament fòrça abituaus e non pòden cap destacar-se dera situacion de minorizacion dera lengua. Er aranés non pòt èster codificat isoladament e que serie absurd de que permetéssem que siguesse atau, ben ath contrari, cau que participe dera estandarizacion dera qué tant se n'a parlat aué, e que profite der occitan. Que cau qu'er aranés rendibilize tot aquerò qu'ei estat hèt abans entar ensemble der occitan e qu'ath madeish temps se facilite as parlants d'aranés er accés a tota era produccion culturau e scientifica en lengua occitana. D'aves consideracions: en preambul que s'afirme qu'aguesta lei serà un referent de proteccion dera diversitat lingüistica europèa en relacion damb er airau lingüistic der occitan. Sense cap de dobte cau èster plan satisfèts que se propòse de protegir legislativament ua varietat lingüistica qu'en espaci administratiu deth Principat de Catalonha non ei parlada sonque per tres mil personas e per un 0,1% dera poblacion. D'aves varietats lingüistiques der Estat parlades per mès personas, coma er aragonés o er asturiano-leonés, non an encara un nivèu tan naut d'arreconeishença. Totun que cau soslinhar que i aurie encara d'auti nivèus d'arreconeishença ar aranés superiors ath que prevé aquest projècte de lei. Coma vostés saben, Finlàndia qu'a ua minoritat suedesa de tres centes mil personas que n'i a vint-e-cinc mil que demoren enes isles Aland. Segons era Lei d'autonomia d'aquest territòri, eth suedés qu'ei era lengua oficiau e qu'ei tanben era lengua dera escòla. Eth suedés a ua demografia establa e non patís cap de procès de substitucion coma es que patís actuaument er occitan ena Val d'Aran. Non i a cap de dobte qu'era Val d'Aran non ei pas es isles Aland perque Catalonha non ei pas Finlàndia, e aquerò s'ac pòden guardar des d'un punt de vista climatologic mès tanben des d'un punt de vista politic. Aquest projècte de lei, deth mèn punt de vista, cau que sigue un instrument de basa que servisque tà amiar a tèrme mès politiques de promocion der aranés que li permeten de recuperar-se demograficament e devier ua lengua necessària en sòn territòri. Coma persona que non ei pas sabenta de leis, dedusisqui çò que semble evident. Cau pensar que bères ues des limitacions d'aquest projècte de lei son condicionades pes limits legislatius autonomics e qu'ei per aqueri limits competenciaus qu'er aranés non ei sonque un merit e pas un requisit, per exemple, enes procèssi de seleccion der article 5.6, que se repetís d'ua manèra permanenta era formula sense prejudici de çò qu'ei fixat pera legislacion repècte des aves lengües oficials, eth prejudici que serà en tot cas tar aranés. O ben que i age sintagmes coma en domèni des sues competéncias, articles 20, 21 e següents. Non mos cau cap desbrembar que deth temps qu'es exemples de planificacion lingüistica qu'an agut un clar succès, an capitat gràcies ara aplicacion d'un principi de territorialitat qu'a permetut qu'es lengües minorizadas se poguessen desvolopar pleament en sòn espaci territorial, aquest projècte de lei met sus era taula era arreconeishença d'uns drets individuaus entad aqueres personas qu'apertien ara minoritat lingüistica protegida ath cant d'ua territorialitat qu'ei sonque parciau. Qu'ei evident qu'aquerò supòse un auançament per arrepòrt ara situacion qu'auïem enquia aué, damb es nuances que vengui d'exprimir tot ara, mès non ei cap mens vertat que i poirie auer d'aves formules, fòrça mès ambiciosas que peth moment non semble que siguen pas previstes pes reglamentacions legaus actuaus e que contradiderien un gran nombre de disposicions estataus.

Que vau a acabar. Er article 21.2, entre d'auti, que hè arrepòrt ath hèt qu'era Generalitat de Catalonha e eth Conselh Generau cau qu'adòpten es mesures de besonh entà possar era normalizacion der aranés en Aran. Eth tèrme normalizacion

qu'ei vengut de mès en mès ambigu. Non ei cap estranh qu'es politicians hèsquen arrepòrt ad aqueth tèrme tament arraitzat ena tradicion sociolingüistica catalana entà hèr referéncia a objectius que non son cap tostemp es madeishi. Que m'agradarie de dider-les, totun, qu'eth significat deth tèrme normalizacion lingüistica ei estacat entàs sociolingüistes, encara ara, ara voluntat de capvirar ua situacion de substitucion lingüistica dera lengua minorizada e ath hèt de méter aqueri mecanismes que siguen de besonh entà qu'aquera lengua minorizada recupèrè ua situacion semblanta ara qu'auie abans que comencèsse aqueth procès. Era situacion actuau der occitan dera Val d'Aran ei plan luenh d'ua situacion de normalizacion o se s'ac estimen mès de normalitat. Era darrèra enquèsta d'usi lingüistics de Catalonha senhale que non i a sonque un 23,4% des abitants d'Aran qu'an er aranés coma lengua abituau, donc calerà qu'aumens tot çò que s'apròve en aquest tèxte legislatiu s'aplique d'ua manèra efectiva e que non solament sigue ua declaracion de bona voluntat.

Les convidi, donc, quin que sigue eth resultat finau d'aquest projècte enes detalhs, a velhar ath respècte deth compliment dera aplicacion dera lei peth ben der occitan dera Val d'Aran. Pensen qu'er avenir der aranés depenerà un pialèr de çò que vostés decidisquen a compdar d'ara. Es qu'hèm pera conservacion dera diuersitat lingüistica e contra era desaparicion de quinsevolh patrimòni collectiu, les demanam que hèsquen tot çò que sigue possible entà assegurar damb aquera lei, mès tanben quan calgue damb d'autes mesures legislatives, un futur entad aquera varietat lingüistica aperada occitan o se vòlen aperada tanben aranés.

Fòrça gràcies.

JAUME FIGUERAS

El Sr. Jaume Figueras (membre de l'Institut Català d'Estudis Occitans)

Senyores i senyors diputats, membres d'aquesta comissió, hem de dir, de primer, com a Institut Català d'Estudis Occitans, que estem del tot d'acord amb totes i cadascuna de les mesures previstes en aquesta llei pel que fa a la promoció i el suport a la normalització de l'occità a l'Aran i fora de l'Aran.

En podrem discutir punts concrets, en podem qüestionar el redactat, i evidentment no ens sabem avenir a l'escamoteig del nom de la llengua en el títol i en l'articulat de la llei, que sembla voler oficialitzar en la praxi una variant dialectal. Pel que fa a l'esperit, però, ens adherim d'acord a tota disposició que pugui ajudar a l'Aran a afrontar amb èxit la plena normalització de l'occità de la Vall, en unes circumstàncies demogràfiques i socioculturals preocupants.

Alhora, però, estem sorpresos i desconcertats davant la inflexió que aquesta llei pot suposar en les relacions occitanocatalanes al Principat, fora de l'Aran, empreses fa cent cinquanta anys en temps de Mistral, que sempre han considerat la llengua i la cultura occitanes en tota llur diversitat i riquesa, de cap a cap del seu àmbit lingüístic, sense limitar-se a cap variant dialectal o a cap àrea geogràfica o demarcació administrativa.

I estem sorpresos i inquietos, perquè entenem que el reconeixement i el ple suport dels drets dels aranesos no entra en cap moment en contradicció amb la dinàmica dins de la qual s'han inscrit i s'inscriuen aquestes relacions occitanocatalanes, que han estat i són l'expressió de l'interès del poble català per l'occitanitat i el seu ric patrimoni cultural, ens fa por, per tant, que amb aquesta llei, que sembla consagrar l'aranès com l'única manifestació lingüística occitana al Principat, abaratirem el somni i que ens exposem a hipotecar el futur tots plegats. Un futur que depassa de molt la població aranesa o el col·lectiu occitanista català, ja que hauria de transcendir al conjunt d'Occitània, tot esdevenint un referent a nivell internacional i situant l'Aran en una cruïlla central.

Les relacions occitanocatalanes han maldat sempre per fer possible a casa nostra el referent cultural occità, per fer-li un lloc en el nostre àmbit cultural. I la història d'aquests esforços és llarga i densa, i implica bona part de la plana major de la intel·lectualitat catalana, de la Renaixença ençà, com va demostrar ara fa quatre anys el professor August Rafanell amb *La il·lusió occitana*. Hem de recordar, però, que aquesta monumental aportació se centra en les mil i una formulacions i avatars que el grat de circumstàncies polítiques canviants suscità la ubicació de català i occità dins del mapa de les llengües neoromàniques, i deixa conscientment de costat el llarg rosari d'intercanvis i iniciatives culturals que desvetllà, que donarien per uns quants

centenars més de pàgines. Creiem, per tant, honestament, que aquesta llei naixerà coixa i farà curt si en fer passar la part pel tot, es limita a esmentar únicament l'aranès en totes aquelles mesures que tenen transcendència a Catalunya, fora de l'Aran. Aquesta estranyesa i aquesta quasi decepció l'hem sentida en diversos punts del preàmbul i de l'articulat de la llei, i molt especialment pel que fa a tres aspectes. De primer, el bandejament alarmant del nom de la llengua en el títol i en la major part dels articles, que solen esmentar únicament la variant aranesa, malgrat la claredat en què l'Estatut estableix l'oficialitat de l'occità, en una operació de prestidigitació que no entenem a quina urgència o a quina prevenció respon, com si els mots aranès i occità designessin realitats lingüístiques excloents i deguessin o poguessin competir entre elles, dient occità, diem aranès. Però ens fa por, francament, que en l'estat actual del text tal com està redactat, aquesta llei [fixi #] a Catalunya l'aranès com a única manifestació lingüística occitana concernida legalment, tot desplaçant la globalitat de la llengua i la seva difusió cultural al Principat els marges del voluntarisme o a la conveniència dels governants, i ignorant el caràcter decididament panoccitanista d'aquestes relacions històriques.

No pretenem, és clar, que hagi estat aquest l'esperit dels que han impulsat i retocat l'avantprojecte de llei en el decurs dels darrers mesos, però sí que creiem que hi ha el perill que un dia, hom pugui fer-ne una interpretació literal i reductora que en condicioni l'aplicació. Proposem, per tant, que tant en el títol de la llei, com en el preàmbul, com en tots aquells articles que han de transcendir fora de l'Aran, relatius als principis generals, l'ús institucional, l'ensenyament, els títols i certificats, als mitjans de radiodifusió i televisius, i el foment i difusió cultural, es parli sense recança d'occità. O en el cas que es vulgui mantenir per les raons que siguin del cas l'etiqueta aranesa, s'equipari explícitament amb les altres possibles modalitats occitanes, tant si parlem d'una variant de referència via sistemàtica de base central, com dels grans estàndards regionals.

Fitxer 20

Creiem que la designació occitana no entrebanca en res el ple reconeixement dels drets dels aranesos i la vitalitat del gascó de muntanya que parlen perfectament integrats dins de l'occitanitat, alhora que aquesta designació occitana ha d'evitar deixar als marges de la llei la dinàmica cultural que ha inspirat de sempre les relacions occitanocatalanes. Altrament, seria com si la llei cloqués definitivament tot un pany de la història cultural catalana, deixant sense continuïtat els guanys i els esforços que hi esmerçaren gent com Francesc Palà i [Bris #], Jacint Verdaguer, Víctor Balaguer, Josep Soler i Miquel, Joan Maragall, Francesca de Bonnemaïson, Josep Aladern, Enric Prat de la Riba, Antoni Maria Alcover, Joaquim Ruyra, Manuel de Montoliu, Francesc Mateu, Joan Hostalric, Josep Carner, Maria Antònia Salvà, Pompeu Fabra, Josep Carbonell, Josep Vicenç Foix, Tomàs Garcés, Josep Sebastià Pons, Alfons Maseras, Joan Coromines, Carles Riba, Josep Maria Capdevila, Guillem Colom, Osvald Cardona, Joan Salas, Maria Aurèlia Capmany, Xavier Romeu, Esteve Albert, Xavier Fàbregas, Jordi Ventura, Joan Triadú, Teresa Jové, o Artur Quintana, posem per cas, per no parlar de noms més recents i plenament en actiu, tots i cadascun dels quals s'han interessat per l'occitanitat considerada globalment.

D'aquest interès les biblioteques i les hemeroteques en van plenes, i el fet que aquests esforços hagin estat sotmesos als alts i baixos de la història, ni els desautoritza ni en desmenteix la viabilitat futura ara que les fronteres s'esvaeixen i que emergeixen nous àmbits regionals.

Volem dir amb això, que aquesta llei també ha de considerar les expectatives de tot un sector cultural català gens irrellevant, que cada nova represa històrica, tot al llarg del

segle XX, s'ha interessat per la ventura occitana, i que no es mereix de veure's relegat als llims. Cal recordar encara que si aquest interès existeix és perquè hi ha uns quants milers de catalans que hi són receptius i el fan viable econòmicament. Fóra una trista llei aquella que tot partint de l'oficialitat de l'occità, n'ignorés l'embranchida cultural i se contentes amb uns mínims al Principat justificats administrativament.

Després, hem d'expressar la nostra preocupació per l'enfadosa qüestió de l'autoritat lingüística, que deixa a l'ombra i minimitza una llarga tradició de reflexió i normativització reeixida [sa #] Occitània, que si bé encara té pendents fites per assolir, com la seva institucionalització, les columnes, compte amb el ple reconeixement de la comunitat acadèmica internacional, falten les escales, però hi ha la teulada feta.

És veritat, com es diu al preàmbul, que –obro cometes– «actualment la llengua occitana no disposa d'autoritat lingüística única per a tot el territori de parla occitana»? –Tanco cometes. De fet, és el mateix que ens passa a nosaltres catalans, de Salses a Guardamar, però no creiem que aquesta mancança minvi en res la legitimitat de les instàncies reguladores que l'occitanisme cultural s'ha dotat en els darrers setanta anys, com la Societat d'Estudis Occitans durant els anys trenta, l'Institut d'Estudis Occitans d'ençà del quaranta-cinc, o més recentment el Consell de la Llengua, que han aconseguit de proposar una normativa que ha estat acceptada pel conjunt majoritari dels agents culturals, i que és prou flexible per adaptar-se a tots els parlars, després de mig segle d'aplicació a tots els nivells: escolar, literari i mediàtic.

En aquest punt, som de l'opinió que, amb sintonia amb l'article 4t del capítol I, relatiu a la unitat de la llengua occitana, fóra bo que la llei preveiés de manera explícita l'acceptació i el respecte, per part dels organismes reguladors ja constituïts o que es puguin constituir a l'Aran i al Principat, de l'autoritat lingüística, que amb totes les garanties democràtiques i científiques que calgui, es pugui establir en un futur a Occitània.

En aquest sentit, valorem especialment l'experiència que ha suposat el Grup de Lingüística Occitana que impulsat per la Generalitat de Catalunya i amb una nodrida representació de lingüistes procedents de totes les regions occitanes, ha treballat en la preparació del traductor automàtic. També creiem que tant l'Institut d'Estudis Aranèsos pel que fa a l'aranès, com l'organisme regulador consultiu que es pugui impulsar al Principat, han de ser ens autònoms, que no depenguin de cap instància administrativa, i que les universitats catalanes on l'occità és present de fa anys hi han de ser representades.

Finalment, ens costa d'entendre que les mesures de suport i promoció a la producció cultural occitana, els capítols VI i VII, relatius als mitjans audiovisuals i a la creació, es limitin a la marca aranès, tot fent passar el món associatiu que a Catalunya s'interessa per l'occitanitat per l'adreçador d'uns articles que semblen no voler anar gaire més enllà d'aquelles muntanyes. No ens sabem avenir el fet que totes les mesures de promoció i suport a les activitats culturals previstes a l'article 22, relatives a la creació literària, la traducció, la distribució i difusió de béns culturals, la música, el teatre, les arts de l'espectacle, els nous suports audiovisuals i multimèdia, i les noves tecnologies, s'hagin de limitar explícitament a l'aranès, tot minimitzant o deixant al marge les múltiples iniciatives que de fa anys existeixen tossudament al Principat, i que treballen per consolidar aquests intercanvis atenent a criteris de qualitat.

De fet, si hom fa l'exercici d'imaginar-se l'aplicació pràctica d'aquest article 22, fóra com si la rica creativitat occitana, amb cents de grups musicals i una ambiciosa producció literària reconeguda internacionalment, no tingués cap especial interès. Voldria dir això, per exemple, que la possibilitat d'impulsar a Catalunya la difusió de grups com Nadau, [La Tarderau #] o el Cor de Berna, posem per cas, quedaria al

marge de les ajudes previstes per la lletra de la llei? I que els únics beneficiaris no haurien de ser els grups aranesos existents? O que en una iniciativa editorial privada, com la Col·lecció Garuno Clàssics, que aplega versions araneses i llenguadocianes de clàssics catalans, com Víctor Català, Prudenci Bertrana, Mercè Rodoreda o Pere Calders, uns títols comptarien amb aquest suport i d'altres no, en funció de la variant de recepció de la traducció? O que les diverses iniciatives cinematogràfiques i audiovisuals que van, de mica en mica, articulant-se a Occitània tenaçment es veurien mancades del ressò i la promoció que la societat catalana pot dispensar-los pel sol fet que fan ús d'altres variants estàndards?

Aquesta inflexió, que fa passar el carro davant dels bous, és especialment sorprenent si pensem que és justament la creació cultural un dels pocs àmbits en què l'occitanisme ha aconseguit de bastir una tradició i s'ha guanyat un prestigi, i que és una de les seves poques cartes de futur. I és justament a la societat catalana a qui correspon de decidir amb la seva resposta pel que fa a l'interès o la viabilitat d'aquestes propostes. Creiem, per tant, que fóra errar el tret ignorar o en tot cas minimitzar aquesta dinàmica, tot deixant-la a l'ombra, a efectes legals, com si no hagués existit o fos vergonyant.

Proposem, per tant, que en els capítols VI i VII s'ampliïn les ajudes previstes a l'aranès a totes aquelles produccions i activitats culturals occitanes que es puguin programar a Catalunya, sigui quina sigui la variant dialectal en què s'expressin. Apel·lem, finalment, a la visió històrica i de futur dels qui tenen a les seves mans la redacció final de la llei, per tal que en preservin totes les potencialitats, i confiem que s'hi van a infondre la generositat i la gosadia en què els catalans han considerat sempre la seva relació amb els occitans.

La presidenta

Moltes gràcies, senyor Figueras, s'ha ajustat molt al temps. Ara passem la paraula als grups parlamentaris. En primer lloc, la il·lustre diputada Carme Vidal, de Convergència i Unió. Quan vulgui.

La Sra. Vidal i Huguet

Moltes gràcies, senyora presidenta. Moltes gràcies també senyor Figueras en nom del Grup Parlamentari de Convergència i Unió. Rebi la benvinguda, l'agraïment sentit i sincer per haver acceptat la sol·licitud de compareixença de tots els grups i bé, ho hem anat dient en totes les compareixences que l'han anat precedint, el tema fonamental de la llei, que l'encapçalament, que el títol no és només una qüestió d'un títol, sinó que aquí el nom fa la cosa i la determina. Vostè ha estat contundent, el fet que és veritat que l'oficialitat, allò que fa és oficialitzar, i valgui la redundància, una llengua i protegir una variant dialectal.

Hi han hagut al llarg del dia intervencions contraposades, és a dir, no tothom ho veu de la mateixa manera però, en tot cas, deixi'm que li pregunti si realment vostè posaria com a títol ras i curt «Llei de l'occità» i punt. I, per tant, a partir d'aquí, si posem llei de l'occità, doncs, adaptarem tot el preàmbul i tot el corpus legislatiu no només al nom, sinó a les conseqüències que d'això se'n deriva, el reconeixement del nom de la llengua.

Però deixi'm fer l'adversativa, perquè també ha sortit i també se n'ha parlat, deixi'm que introdueixi una adversativa, i és com veuria vostè que poguéssim posar, entenent que la llengua és l'occità, que allò que s'oficialitza és una llengua i que, per tant, repeteixo, la llengua és l'occità, l'aranès és una variant geogràfica, que quan fem referència a l'Aran, es pogués posar aranès. Vostè, això, com ho veuria? Entenent, és a dir, que parlem que la llengua és l'occità, però que quan parlem d'aranès fem referència no a una llengua, sinó a una variant geogràfica.

I, després, segurament vostè ho ha deixat molt clar, però jo no l'he entès, em dec haver distret. M'agradaria que tornés a parlar de l'autoritat lingüística. Vostè ha dit – això sí que potser ho he entès malament, em dec haver despiatat, i vostè ja em perdonarà–, «ens passa també el mateix a Catalunya». Home! L'autoritat lingüística a Catalunya per a totes les variants dialectals és l'Institut d'Estudis Catalans, la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, té el reconeixement de l'Acadèmia, per tant, l'autoritat lingüística per a la llengua occitana. Aquestes són les dues qüestions que en nom del grup parlamentari li preguntàrem.

Moltes gràcies, senyora presidenta

La presidenta

Gràcies, senyora Vidal. Té la paraula l'il·lustre diputat Francesc Xavier Boya, del partit dels Socialistes de Catalunya - Ciutadans pel Canvi.

El Sr. Boya i Alós

Gràcies, senyora presidenta. Jo non negarè eth mèn desconcèrt aué ací, perque reaument sus era madeisha causa auem dit ath madeish temps blanc, nere, defensant toti eth madeish objectiu, per tant, non ac digui per vosté senhora Vidal, ath digui perque cèrtament ena diversitat de ponents que mos an acompanyat, logicament, absolutament des dera legitimitat que les da era opinion personau de cadun d'eri, des dera compareishença deth senhor Simó, bon coneishedor dera realitat aranesa e es percepcions deth senhor Figueres, efectivament i a tot un ocean d'aigua salada, per didé'c atau.

Per tant, jo, cèrtament, acabi sentent ua cèrta fatiga perquè ara me tòque ací, en aquest moment, tornar a defensar un còp mès era Val d'Aran, as aranesi en aquest cas, aqueri que damb aquesta lei protegissen es nòsti drets coma pòble e es drets entà poder utilizar e preservar ua lengua, donques, cèrtament, ena intervencion deth senhor Figueres non auem quedat massa ben paradi, perque hè er efècte que nosati èm es qu'obligam ath conjunt de Catalonha, coma vosté a dit "a passar per l'adreçador", tota ua expression qu'a jo m'a quedat francament gravada, que pensi qu'aunèstament non mos meritam.

Es prumèrs qu'auem interès tà qu'aguesta lengua sigue tanben un referent tath conjunt d'Occitània èm cèrtament es aranesi. Mès es aranesi coneishem ben quines son es prioritats en aquest moment e qu'ei aquerò qu'a de resòlver aquesta lei. Jo non sabi a quina Catalonha se referís eth senhor Figueres quan parle d'aquera Catalonha, que de bèra manèra supòsi qu'existís pero que jo sonque coneishi reaument ...

Fitxer 21

... relacion damb Occitània, era vertat ei qu'er occitan non ei era lengua pròpia de Catalonha, er occitan ei era lengua pròpia d'Aran, en aquest cas, ena sua varianta que coma a explicat tanben eth senhor Lamuela ei era varianta gascona. Jo è hèt ua referéncia, vosté l'a hèta tanben, ath libre de Rafa Neli quan parle dera "illusion occitana" e quan parle dera realitat qu'existie en aqueth moment respècte der occitan catalan. Efectivament, en aqueth moment er occitan e eth catalan volien èster ua madeisha lengua e per tant volien produïr ua gran fusion des dues lengües damb un còrpus lingüistic importantíssim, e cèrtament siguec un projècte fracassat eth dia qu'eth senhor Vicenç Foix en un article molt clar didec que Catalonha e Occitània anauen per camins diferents. Ja en aqueth moment, en aqueth gran projècte ath que vosté hège referéncia, eth gascon quedaue excluït perque se lo consideraue lengua estranha, e, per tant, eth gascon qu'ei era nòsta varianta quedaue excluït e jo li diderè exactament era pagina deth libre de Rafa Neli qu'en parle damb tota claretat d'aguesta qüestion. Per tant, non ei un tèma menor e ac auem dit adès, ei a díder, aquesta non ei qüestion unicament deth lheidatan o deth tortosin, Occitània ei molt grana e es

vicissituds des varietats occitanes responen a realitats istoriques molt diferentes, que non se pòden ventilar senzilhament en un díder qu'ací i a uns senhors que defensen purament un localisme. Non, non ei vertat, ei a díder, era relacion entre eth piamontés e er aranés ei ua relacion reament molt distant e d'ua intercomprension complicada. Per tant, jo lo qu'è dit en bèra auta des mies intervencions ei qu'auem de procurar non espatlar aqueres realitats qu'aué ja existissen, qu'an estat molt solides, e per tant eth trabalh dera escòla aranesa e d'auto estaments qu'an trabalhats durant toti aguesti ans damb ua precarietat de mieis, que quauquarrés didie adès que dilhèu aurie d'èster reconeishut. Per tant eth trabalh que s'a hèt des dera nòsta comunitat a estat molt important.

Se m'acabe eth temps e cèrtament non ei era mia voluntat entrar en contradiccions damb vosté, pero dider-le en tot cas: vosté que mos propòse? Quina a d'èster era varietat der occitan qu'a d'èster estandarizada en Catalonha? Coma s'a de estandarizar? Damb quin critèri s'a d'estandarizar? Qué an a díder es occitans en aguesta estandarizacion? O ei qu'aquerò ac haram unicament des dera Generalitat de Catalonha? A on queden alavetz es drets deth pòble aranés respècte dera sua lengua? O aguest Parlament legislarà en foncion des drets deth conjunt des catalans sense tier en compde es institucions e ne eth dret d'aqueri qu'en aguest moment son es depositaris reals dera lengua occitana?

La presidenta

Gràcies, senyor Boya. Té la paraula la il·lustre diputada Maria Àngels Cabasés, d'Esquerra Republicana de Catalunya.

La Sra. Cabasés Piqué

Gràcies, presidenta. Senyor Jaume Figueras, moltes gràcies, li donem també la benvinguda i li agraim moltíssim, doncs, una exposició que al nostre parer ha quedat molt clar. Miri, jo no li preguntaré quin és el títol que proposa la llei, perquè crec que ho ha dit molt clar, ha dit molt clar que proposa la llei de l'occità i, a més a més, que un altre argument, que el títol és important, perquè el títol condiciona, doncs, l'articulat, el preàmbul i, per tant, doncs, el sentiment i l'esperit de la llei.

Vostè està a favor, doncs, pel que veiem de la unitat de l'occità i per tant, jo no li faria aquesta pregunta. El que sí li vull fer és una reflexió. Hem tingut, al llarg d'avui, del dia d'avui, ja ho han dit, diverses opinions, i una que ens ha semblat força interessant també, que ha estat la del senyor Joan Martí. Ell ha parlat, justament, que parlem d'una llengua, però també parlem de l'ús social d'una llengua en un territori en el qual hi té competència aquesta llei. Per tant, la meua pregunta seria: Trobaríem un títol que pogués conjugar justament el fet que estem parlant d'una llengua i el fet que estem parlant d'un territori en el qual té competència aquesta llei, que per tant té unes particularitats diferents.

També ens ha parlat vostè, i veig que tots hem coincidit, i li ha donat molta importància a l'autoritat lingüística. M'ha semblat sentir que vostè proposava la creació d'un organisme nou que aplegués les universitats. La meua pregunta aniria en la línia de si creu vostè que podria ser interessant que la institució que exercís l'autoritat lingüística, pogués ser l'Institut d'Estudis Aranesi. Què li sembla? Aquesta és la meua pregunta directa. I moltes gràcies de nou per la seva intervenció.

La presidenta

Gràcies, senyora Cabasés. Té la paraula l'il·lustre diputat Rafael López, del Partit Popular de Catalunya.

El Sr. López i Rueda

Gràcies, senyora presidenta. També agrair la presència i les consideracions de senyor Figueras sobre la llei. Bé, ja li han comentat, en aquestes compareixences

n'hem tingut de tots els colors, amb diferents opinions sobre la denominació que hem de donar a la llengua occitana a la Vall d'Aran, i amb les diferents opinions que hem tingut dels diferents compareixents.

Jo parteixo de la base que si fem una llei és perquè hi ha una realitat dintre de Catalunya que té com a llengua pròpia l'occità o l'aranès. Jo parteixo d'aquesta base, és a dir, no podem desterritorialitzar aquesta realitat que hi ha i, per tant, no podem, diguem-ne d'una forma gràfica, robar d'aquesta realitat que tenim a Catalunya, d'aquesta identitat pròpia que hi ha dintre de Catalunya que és la Vall d'Aran, doncs, una realitat també lingüística i una comunitat lingüística, com hem parlat al llarg d'aquestes compareixences, doncs, no ha tingut un reconeixement ni per part de la Generalitat ni..., fins a l'any 90, amb una capacitat d'autogovern.

Per tant, jo entenc que és important que l'opinió del que hem de fer a la llei passi per no defraudar els sentiments i les opinions i el debat que es produeix a aquesta realitat, que és la Vall d'Aran, independentment que després, des del punt de vista intel·lectual i amb la història que té, doncs, des d'altres àmbits de Catalunya s'hagin produït, com no podria ser d'una altra forma, per aquesta diguem-ne euroregió que ara es planteja de forma econòmica, però que ha existit de forma cultural, doncs, diversos casos d'agermanament, independentment, doncs, que també aquesta profunditat i aprofundiment que cal, doncs, es pot produir per descomptat des de Vielha o es pot produir també des de Barcelona.

Amb això què vull dir? Amb això vull dir que és important que aquesta llei no només tingui un component filològic científic, tècnic, com li vulguem dir, que hem parlat durant tot aquestes compareixences, i continuarem parlant-ne, tal com va aquesta comissió, sinó també ha de tenir un component d'autogovern important.

Jo crec que això, de totes les compareixences que hem tingut fins ara és una constatació que nosaltres almenys fem. És a dir, no només hi ha un component filològic i un component científic, sinó també ha de tenir el component d'autogovern i, per tant, per nosaltres és important, i ens sembla molt important també que no robem tampoc el debat, que és un debat que ens ve també de la mateixa societat aranesa.

Una altra cosa és que després haurem de regular quina és la realitat aranesa a la resta de Catalunya i com es poden també regular aquestes relacions que s'han de tenir des de Catalunya amb els altres territoris de parla occitana, que jo crec que això és important, però que, en tot cas, no hauria de sostreure el punt important de la llei, que és que estem fent una llei per normalitzar una llengua pròpia, un territori de Catalunya amb una identitat i amb un autogovern propi que, per tant, jo crec que no ho podem sostreure d'aquest debat que existeix a la Vall d'Aran i en aquesta identitat que existeix a la Vall d'Aran.

Gràcies, senyora presidenta.

La presidenta

Gràcies a vostè. Acaba el torn l'il·lustre diputat Francesc Pané, d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

El Sr. Pané Sans

Gràcies, senyora presidenta. Utilitzaré aquest torn breument, perquè crec que molts dels arguments ja s'han desgranat, però per donar-li les gràcies, senyor Jaume Figueras, per la seva intervenció, tan convicta..., volia dir tan convençuda, feta amb tanta vehemència que a penes si he tingut temps de remarcar algunes de les coses que m'interessaven del que vostè ha dit, per la qual cosa, jo li faig la súplica, que o bé ens deixi còpia o ens la trameti d'això que vostè ens ha exposat, o probablement, i encara fóra més útil, si no és demanar-li molt, perquè sé que això és més feina, doncs, que alguns dels criteris o els criteris que vostè ens ha exposat, doncs, els pogués

convertir en una mena de text que pogués ésser esmena a determinats articulats. Perquè hi ha coses que certament fan reflexionar, no és pas envà que ho dic, jo li agraeixo molt, perquè ha fet una molt bona anàlisi, entenc, de temes que són crucials en la llei.

Bé, després de demanar-li aquest favor, em permetrà que li digui que és veritat que estem debatent sobre la qüestió d'agafar la part pel tot, i de donar o no el nom al tot per la seva part, etcètera, respecte de si l'aranès o de l'occità. Sigui com sigui, jo crec que els qui i les qui han redactat l'avantprojecte de llei no han parlat de l'aranès, més enllà del títol, que és una altra qüestió, probablement això és més dolorós, perquè el títol és molt més simbòlic, no ho han fet, diguem-ne, ni amb voluntat secessionista, ni amb voluntat excessivament aranesista, ni segurament amb poca visió de la universalitat de la llengua occitana, de la qual en participa òbviament el dialecte o el subdialecte aranès.

Però té vostè raó, no sé si acabarem convencent-nos i sobretot si acabarem atraient el criteri de les araneses i dels aranesos que, efectivament, dir-ne occità i dir-ho a tot arreu, doncs, no va en contra en absolut del que és el propi patrimoni, el propi sentiment dels aranesos i de les araneses. Veurem com ho podrem finalment això consensuar i conjuminar.

I, finalment, doncs, miri, jo li agraeixo que hagi fet un esment al fet que aquesta llei pot ésser, o que serà sens dubte un referent per a tot el domini occitanoparlant. Jo crec que si això som capaços de fer-ho i de projectar-ho a tot el sud de França que és parlant de l'occità, excepció feta del territori en què es parla el català, doncs, certament haurem posat una altra fita en la diversitat i en la valoració de les llengües, i ho haurem fet des de Catalunya on hem sofert, doncs, això, la minorització d'una llengua que probablement ens ha sensibilitzat per ajudar les altres llengües minoritzades, si més no, les que són més pròximes i algunes tan pròximes com l'occità, com que en el territori de Catalunya, concretament a la Vall d'Aran, es parla. Li he demanat un favor, no sé si serà possible de fer-ho. Moltes gràcies, de totes maneres, senyor Jaume Figueras.

La presidenta

Gràcies, senyor Pané. Doncs, ara el senyor Figueras té deu minuts per contestar les preguntes que li han fet els grups.

El Sr. Jaume Figueras

Molt bé. A veure si em sabré explicar millor sense full, que no pas amb el full llegint. Mirin, jo he intentat en el redactat distingir constantment d'un costat el que és necessari a l'araní, tots els recursos que puguin fer falta, perquè se'n puguin sortir i se'n puguin sortir bé, i aquí hauríem de començar, m'imagino, per les disposicions addicionals que són els recursos econòmics, els pressupostos, i aleshores em penso que si se'n diu de l'occità, de l'aranès o del gascó de muntanya quedaria en segon terme, del que és fora de l'Aran, i Catalunya, la dinàmica cultural que existeix des de fa molts i molts anys i que ha estat una vegada i una altra represa. I aquest aspecte crec que no està reflectit en el redactat de la llei.

Agafem per exemple l'article 22. L'article 22 només preveu que s'ajudarà i que es donaran línies d'ajut a la traducció d'obres de la literatura universal a l'aranès, i de l'aranès a la literatura universal, a la producció musical, als espectacles, a les arts en aranès. No esmenta pas en cap moment que hi hagi d'altres possibilitats. Caldria només redactar això. Jo m'he entretingut anar marcant en el text de la llei els punts en què diu «l'aranès» i hi podria dir «l'occità». Sempre que fa referència a la Vall d'Aran, jo estic del tot d'acord, i l'Institut Català d'Estudis Occitans ho veiem com la cosa més

normal i més natural del món, que es parli d'aranès, que sigui l'aranès, que la llengua de totes les administracions de la Generalitat, dels ens locals o de fora del Principat facin servir l'aranès, sense perjudici del català i del castellà, tal com marquen les lleis, la normativa; però que fora de Catalunya cal considerar que a més de l'aranès hi ha d'altres possibilitats a l'hora de dinamitzar aquestes relacions occitanocatalanes velles de 150 anys. I que hi treballem des de fa anys, que ens hi pelem els genolls, que ens hi cremem les celles, i que quedem al marge, quedem relegats als llims. No és que se'ns negui el pa i la sal en el sentit que no existim, que hem desaparegut del mapa, però és que quedem reduïts a tots just quatre esments genèrics de bona voluntat. Només demano això.

Pel que fa a l'Aran, pel que fa als drets dels aranesos, pel que fa a l'Institut d'Estudis Aranesos, jo no penso que ningú de fora de l'araní tingui res a dir. No n'hem de fer res, els hem de fer costat i desitjar que hi hagi la màxima dotació pressupostària possible. Però fora de l'Aran, jo en el moment que es van convocar a Barcelona cursos d'aranès em vaig apuntar el primer any evidentment, però també m'he apuntat, doncs, a les possibilitats d'estudiar llemosí i d'estudiar provençal i d'estudiar gascó, a més de llenguadocià per poder tenir accés a tota aquesta producció cultural i històrica, a tot aquest patrimoni. I, per de mica en mica, tenaçment anar-la passant al català i posar-la a disposició de la cultura catalana.

I aquest servei el volem fer, des del teixit associatiu i des dels activistes culturals, i creiem que això explícitament a la llei no hi és. No minoritzem en res els drets del poble aranès, però sí que no entendríem que una llei que justament ha d'impulsar no només que hi hagi a l'Aran tots els recursos...

Fitxer 22

...suficients, sinó que Catalunya tinguem una certa empara legal en aquest projecte cultural, un projecte de futur que deixin, doncs, a l'ombra, no sé si m'he explicat. Jo he parlat sempre de fora de l'Aran, i els podria anar [#] i dient: que passaria res si aquí digués de l'occità? Que passaria res si aquí en lloc de dir només de l'aranès, digués de l'occità? O buscar, en tot cas, fórmules alternatives. Jo no sóc un jurista, jo no sóc un legislador, però quedem exclosos, quedem al marge, com si fos gairebé vergonyant, com si ens haguéssim de posar de cara a la paret. I això és el que no pot ser.

No pot ser que s'hagi traduït *Solitud* a l'aranès, i que aquí no n'hagi parlat ningú, que visquem girats d'esquena, no pot ser que s'hagi traduït aquí aquelles [#] nevares i que no s'hagi dit ni gall ni gallina. Ara vinc de la llibreria Claret: «Que teniu el Nou Testament que acaba de sortir en aranès?» L'han editat ells: «No, no, em penso que no el comercialitzarem nosaltres.» En aquest punt estem. Doncs hem de normalitzar a Catalunya el fet aranès, però alhora hem de normalitzar tota la producció cultural occitana que ens pugui arribar, que pugui ser, doncs, consumida. I en res no qüestionem la necessitat dels aranesos. Ara, què ha passat perquè aquesta llei hagi quedat amb aquest redactat concret? No ho sé, però jo he de dir: Ep, escolteu, i nosaltres? Que fa molts anys que ens hi pelem els genolls. És això.

Jo, en cap moment no he parlat de les quimeres, de les fantasies, dels somnis [#] sense contingut que durant anys i panys van estar enlluernant catalans i occitans, proposant-nos una llengua que no existeix. O un mercat cultural que era més fer volar coloms. En cap moment no ens ha passat pel cap. Tot això ja està superat. Nosaltres el que esperem és normalitzar a Catalunya el referent cultural occità, com d'altres, de la mateixa manera que vull que la cultura catalana sigui, doncs, oberta i receptiva, del que es pugui fer amb altres llengües de l'Estat, o que passi a la resta de la Mediterrània o del sud d'Europa, i volem que la realitat occitana, doncs, també tingui

un raconet sota el nostre sol. I aquí això, només queda, considerem, molt genèricament, es parla del respecte per la unitat de la llengua, la relació amb l'exterior, la projecció, però no es diu pas res més. Jo només demano «doneu-nos una petita empara! Considereu també que existim!».

En el cas de l'article 22 és francament estrany aquest redactat i que ningú no hagi vist res, si volen els el llegeixo: «Fomentar la creació literària en aranès i la difusió dins i fora de l'Aran de les obres escrites en aranès; afavorir la traducció a l'aranès d'obres escrites en altres llengües i l'accés d'altres llengües a les obres produïdes en aranès; promoure la producció, la distribució i la difusió de llibres i publicacions periòdiques en qualsevol suport en aranès; fomentar la creació i la interpretació i la difusió de música, teatre i altres arts de l'espectacle en aranès; promoure la distribució i la difusió d'obres d'àudio, audiovisuals i multimèdia en aranès; fomentar la presència i la utilització de l'aranès en les tecnologies de la informació.»

Escoltin, que potser es pensaven que no diria res? Jo sóc un activista cultural, ja ho sé que no som gaire gent, que aquesta Catalunya no és una Catalunya multitudinària, però som uns quants i valem per molts, perquè el que sabem i el que volem compartir atraurà molta gent. Tenim una feina per fer i ens agradaria només tenir un cert grau de reconeixement, que no ens volguessin dir: «No. Vosaltres quedeu al marge, vosaltres quedeu exclosos.»

A veure si poso una miqueta d'ordre. Pel que fa a la llei, jo en diria Llei de l'occità, que per les raons que siguin de caràcter sociolingüístic, de política interior a l'Aran, de pedagogia amb la gent, doncs, s'ha de fer servir, sempre que es parli de l'aranès o l'expressió en aranès, doncs, perfecte, oli en un llum, però que no quedem un dia exposats a una interpretació reduccionista literal i ens puguin passar escombrada. Pel que fa a l'autoritat. No crec que a Catalunya s'hagi de constituir –aquesta és una opinió personal, no parlo pas en nom de l'Institut Català d'Estudis Occitans– una autoritat lingüística. Penso que l'autoritat lingüística l'han de constituir democràticament i per consens els occitans, i nosaltres tenir-la present.

D'altra banda, la visió cultural occitana s'ha constituït, i s'ha constituït des de fa 150 anys en paràmetres de qualitat i reconegut internacionalment, sense que hi hagués una normativa institucionalitzada, sense que hi hagués una acadèmia acceptada per tothom, s'ha constituït per la qualitat i l'empenta dels qui l'han empès, dels que s'hi han posat. I seguirà endavant. No crec que els catalans els haguem d'anar a explicar com han de fer les coses o com les han de deixar de fer. Crec que ells ja miren força cap aquí, i tenen present el model català. No crec que haguem de constituir cap consell normatiu. Un òrgan consultiu? Si.

Aleshores les universitats de Girona, de Lleida, de Bellaterra que de fa anys treballen amb l'occità, que tenen present la llengua o la cultura occitana i l'aranès, evidentment a Lleida és dominant en els seus currículums. Hi haurien de tenir alguna cosa a dir? També. Parlem de les universitats, no parlem dels activistes, dels que hi som, fora de les institucions o fora de l'Acadèmia. Parlem dels qui tenen l'autoritat científica. Jo no crearia un organisme nou, francament. I evidentment no pressuposem malícia en ningú. I què més voldria jo que no haver de tibar la corda, ni d'haver de tocar el voraviu!

Però, en principi, aquesta llei tal com està redactada, escolti'm, naixerà coixa, que farà curt. Jo en dic posar el carro davant dels bous, passar per l'adreçador, o preu per preu, sabates noves! Que són expressions, doncs, prou gràfiques i que tenen un component humorístic, però amb això no menystenim els drets del poble aranès ni deixem en res de fer-los costat, conscients que la situació és delicada, que és molt fumuda. Però aquí a Catalunya hi ha una dinàmica també, que tirarà endavant, i cada

setmana hi ha una activitat o altra de caràcter occitanista. Vagin seguint l'Infòc, a Barcelona Televisió: una setmana en aranès, l'altra setmana en llenguadocià, totes les setmanes hi ha coses que es fan, i això és germinal.

Fins ara ha estat capil·lar, hem estat convencent-nos d'un a un, i l'Aran ell solet, doncs, evidentment la cosa és fumuda. Convertir l'Aran en una ciutadella administrativa, encasellar-se jurídicament en una sèrie de drets, sense comptar amb aquesta dinàmica cultural panoccitana i que a Catalunya pot interessar a un nombre relativament interessant de la classe intel·lectual dels qui consumeixen cultura, em penso que és l'única possibilitat que sortir-nos-en. I no faig volar coloms, m'he expressat molt desordenadament, però jo em penso que honestament he de dir això. I que a mi m'agradaria que tots els alumnes de l'Aran, doncs, quan acabessin la seva escolarització fossin capaços de llegir Camelat o fossin capaços de llegir Pèir de Garrós, els autors gascons, o fossin capaços de llegir l'Ader de Comenges que és a tocar, o [B] de Monreiau, i que fossin capaços, doncs, quan acabessin el batxillerat de llegir autors llenguadocians com [Bodu B] o com Max Roqueta i que aquest és el camí, i que aquí a Catalunya no hi hagués ningú que pugues dir: «Oh! Això, l'Aran, l'Aran, llàstima que...» Sinó que fos un element més d'aquesta riquesa i d'aquesta diversitat.

Que la feina és llarga? Segur. Però si he ofès algú, ho sento. Però jo he dit les coses honestament. I en cap moment he parlat del que s'ha de fer a l'Aran, i que aquí a Catalunya hi haurà gent interessada per l'aranès? Ben segur que sí. Jo conec gent, la Marbel que va aprendre occità a Marsella, provençal; i en Claudi Cerezo ha après el bearnès; i jo vaig començar el llenguadocià, i d'altres companys han començat amb l'aranès, i tots anem fent cap al mateix, l'Aitor és de Balaguer i va començar durant anys i panys treballant en l'aranès. I és aquest el camí. Però volem també tenir una certa presència en aquesta llei.

EL reconeixement de la llengua occitana a Catalunya troba el seu fonament en el fet que aquesta és parlada històricament i en el moment actual en una part del seu territori en la seva varietat aranesa. Segona, el legislador estatutari expressa una voluntat inequívoca de reconeixement de la llengua occitana i de la seva unitat com a sistema lingüístic en el qual s'integra l'aranès. En primer lloc, doncs, és essencial que en cap moment no es perdi de vista que aquesta llei té com a raó de ser el respecte de la realitat aranesa i l'objectiu d'aconseguir l'ús general i sense cap mena de restriccions de l'occità a la Vall d'Aran i el compliment escrupolós dels drets lingüístics que corresponen als aranesos. Són, per aquesta raó, els aranesos quin ha de tenir l'última paraula sobre totes les qüestions que es plantegin i és absolutament indispensable que la llei prevegi els mecanismes perquè la puguin continuar tenint al llarg del seu desplegament i de la seva aplicació.

MONTOYA, VERGÈS, GROSCLAUDE

El Sr. Jaume Figueras (membre de l'Institut Català d'Estudis Occitans)

Senyores i senyors diputats, membres d'aquesta comissió, hem de dir, de primer, com a Institut Català d'Estudis Occitans, que estem del tot d'acord amb totes i cadascuna de les mesures previstes en aquesta llei pel que fa a la promoció i el suport a la normalització de l'occità a l'Aran i fora de l'Aran.

En podem discutir punts concrets, en podem qüestionar el redactat, i evidentment no ens sabem avenir a l'escamoteig del nom de la llengua en el títol i en l'articulat de la llei, que sembla voler oficialitzar en la praxi una variant dialectal. Pel que fa a l'esperit, però, ens adherim d'acord a tota disposició que pugui ajudar a l'Aran a afrontar amb èxit la plena normalització de l'occità de la Vall, en unes circumstàncies demogràfiques i socioculturals preocupants.

Alhora, però, estem sorpresos i desconcertats davant la inflexió que aquesta llei pot suposar en les relacions occitanocatalanes al Principat, fora de l'Aran, empreses fa cent cinquanta anys en temps de Mistral, que sempre han considerat la llengua i la cultura occitanes en tota llur diversitat i riquesa, de cap a cap del seu àmbit lingüístic, sense limitar-se a cap variant dialectal o a cap àrea geogràfica o demarcació administrativa.

I estem sorpresos i inquiets, perquè entenem que el reconeixement i el ple suport dels drets dels aranesos no entra en cap moment en contradicció amb la dinàmica dins de la qual s'han inscrit i s'inscriuen aquestes relacions occitanocatalanes, que han estat i són l'expressió de l'interès del poble català per l'occitanitat i el seu ric patrimoni cultural, ens fa por, per tant, que amb aquesta llei, que sembla consagrar l'aranès com l'única manifestació lingüística occitana al Principat, abaratirem el somni i que ens exposem a hipotecar el futur tots plegats. Un futur que depassa de molt la població aranesa o el col·lectiu occitanista català, ja que hauria de transcendir al conjunt d'Occitània, tot esdevenint un referent a nivell internacional i situant l'Aran en una cruïlla central.

Les relacions occitanocatalanes han maldat sempre per fer possible a casa nostra el referent cultural occità, per fer-li un lloc en el nostre àmbit cultural. I la història d'aquests esforços és llarga i densa, i implica bona part de la plana major de la intel·lectualitat catalana, de la Renaixença ençà, com va demostrar ara fa quatre anys el professor August Rafanell amb *La il·lusió occitana*. Hem de recordar, però, que aquesta monumental aportació se centra en les mil i una formulacions i avatars que el grat de circumstàncies polítiques canviants suscità la ubicació de català i occità dins del mapa de les llengües neoromàniques, i deixa conscientment de costat el llarg rosari d'intercanvis i iniciatives culturals que desvetllà, que donarien per uns quants centenars més de pàgines. Creiem, per tant, honestament, que aquesta llei naixerà coixa i farà curt si en fer passar la part pel tot, es limita a esmentar únicament l'aranès en totes aquelles mesures que tenen transcendència a Catalunya, fora de l'Aran.

Aquesta estranyesa i aquesta quasi decepció l'hem sentida en diversos punts del preàmbul i de l'articulat de la llei, i molt especialment pel que fa a tres aspectes.

De primer, el bandejament alarmant del nom de la llengua en el títol i en la major part dels articles, que solen esmentar únicament la variant aranesa, malgrat la claredat en què l'Estatut estableix l'oficialitat de l'occità, en una operació de prestidigitació que no entenem a quina urgència o a quina prevenció respon, com si els mots aranès i occità designessin realitats lingüístiques excloents i deguessin o poguessin competir entre elles, dient occità, diem aranès. Però ens fa por, francament, que en l'estat actual del text tal com està redactat, aquesta llei [fixi #] a Catalunya l'aranès com a única manifestació lingüística occitana concernida legalment, tot desplaçant la globalitat de la llengua i la seva difusió cultural al Principat els marges del voluntarisme o a la conveniència dels governants, i ignorant el caràcter decididament panoccitanista d'aquestes relacions històriques.

No pretenem, és clar, que hagi estat aquest l'esperit dels que han impulsat i retocar l'avantprojecte de llei en el decurs dels darrers mesos, però sí que creiem que hi ha el perill que un dia, hom pugui fer-ne una interpretació literal i reductora que en condicioni l'aplicació. Proposem, per tant, que tant en el títol de la llei, com en el preàmbul, com en tots aquells articles que han de transcendir fora de l'Aran, relatius als principis generals, l'ús institucional, l'ensenyament, els títols i certificats, als mitjans de radiodifusió i televisius, i el foment i difusió cultural, es parli sense recança d'occità. O en el cas que es vulgui mantenir per les raons que siguin del cas l'etiqueta aranesa, s'equipari explícitament amb les altres possibles modalitats occitanes, tant si parlem

d'una variant de referència via sistemàtica de base central, com dels grans estàndards regionals.

Fitxer 20

Creiem que la designació occitana no entrebanca en res el ple reconeixement dels drets dels aranesos i la vitalitat del gascó de muntanya que parlen perfectament integrats dins de l'occitanitat, alhora que aquesta designació occitana ha d'evitar deixar als marges de la llei la dinàmica cultural que ha inspirat de sempre les relacions occitanocatalanes. Altrament, seria com si la llei cloqués definitivament tot un pany de la història cultural catalana, deixant sense continuïtat els guanys i els esforços que hi esmerçaren gent com Francesc Palà i [Bris #], Jacint Verdaguer, Víctor Balaguer, Josep Soler i Miquel, Joan Maragall, Francesca de Bonnemaïson, Josep Aladern, Enric Prat de la Riba, Antoni Maria Alcover, Joaquim Ruyra, Manuel de Montoliu, Francesc Mateu, Joan Hostalric, Josep Carner, Maria Antònia Salvà, Pompeu Fabra, Josep Carbonell, Josep Vicenç Foix, Tomàs Garcés, Josep Sebastià Pons, Alfons Maseras, Joan Coromines, Carles Riba, Josep Maria Capdevila, Guillem Colom, Osvald Cardona, Joan Salas, Maria Aurèlia Capmany, Xavier Romeu, Esteve Albert, Xavier Fàbregas, Jordi Ventura, Joan Triadú, Teresa Jové, o Artur Quintana, posem per cas, per no parlar de noms més recents i plenament en actiu, tots i cadascun dels quals s'han interessat per l'occitanitat considerada globalment.

D'aquest interès les biblioteques i les hemeroteques en van plenes, i el fet que aquests esforços hagin estat sotmesos als alts i baixos de la història, ni els desautoritza ni en desmenteix la viabilitat futura ara que les fronteres s'esvaeixen i que emergeixen nous àmbits regionals.

Volem dir amb això, que aquesta llei també ha de considerar les expectatives de tot un sector cultural català gens irrellevant, que cada nova represa històrica, tot al llarg del segle XX, s'ha interessat per la ventura occitana, i que no es mereix de veure's relegat als llims. Cal recordar encara que si aquest interès existeix és perquè hi ha uns quants milers de catalans que hi són receptius i el fan viable econòmicament. Fóra una trista llei aquella que tot partint de l'oficialitat de l'occità, n'ignorés l'embranchida cultural i se contentes amb uns mínims al Principat justificats administrativament.

Després, hem d'expressar la nostra preocupació per l'enfadosa qüestió de l'autoritat lingüística, que deixa a l'ombra i minimitza una llarga tradició de reflexió i normativització reeixida [sa #] Occitània, que si bé encara té pendents fites per assolir, com la seva institucionalització, les columnes, compte amb el ple reconeixement de la comunitat acadèmica internacional, falten les escales, però hi ha la teulada feta.

És veritat, com es diu al preàmbul, que –obro cometes– «actualment la llengua occitana no disposa d'autoritat lingüística única per a tot el territori de parla occitana»? –Tanco cometes. De fet, és el mateix que ens passa a nosaltres catalans, de Salses a Guardamar, però no creiem que aquesta mancança minvi en res la legitimitat de les instàncies reguladores que l'occitanisme cultural s'ha dotat en els darrers setanta anys, com la Societat d'Estudis Occitans durant els anys trenta, l'Institut d'Estudis Occitans d'ençà del quaranta-cinc, o més recentment el Consell de la Llengua, que han aconseguit de proposar una normativa que ha estat acceptada pel conjunt majoritari dels agents culturals, i que és prou flexible per adaptar-se a tots els parlars, després de mig segle d'aplicació a tots els nivells: escolar, literari i mediàtic.

En aquest punt, som de l'opinió que, amb sintonia amb l'article 4t del capítol I, relatiu a la unitat de la llengua occitana, fóra bo que la llei preveiés de manera explícita l'acceptació i el respecte, per part dels organismes reguladors ja constituïts o que es puguin constituir a l'Aran i al Principat, de l'autoritat lingüística, que amb totes les garanties democràtiques i científiques que calgui, es pugui establir en un futur a

Occitània.

En aquest sentit, valorem especialment l'experiència que ha suposat el Grup de Lingüística Occitana que impulsat per la Generalitat de Catalunya i amb una nodrida representació de lingüistes procedents de totes les regions occitanes, ha treballat en la preparació del traductor automàtic. També creiem que tant l'Institut d'Estudis Aranesos pel que fa a l'aranès, com l'organisme regulador consultiu que es pugui impulsar al Principat, han de ser ens autònoms, que no depenguin de cap instància administrativa, i que les universitats catalanes on l'occità és present de fa anys hi han de ser representades.

Finalment, ens costa d'entendre que les mesures de suport i promoció a la producció cultural occitana, els capítols VI i VII, relatius als mitjans audiovisuals i a la creació, es limitin a la marca aranesa, tot fent passar el món associatiu que a Catalunya s'interessa per l'occitanitat per l'adreçador d'uns articles que semblen no voler anar gaire més enllà d'aquelles muntanyes. No ens sabem avenir el fet que totes les mesures de promoció i suport a les activitats culturals previstes a l'article 22, relatives a la creació literària, la traducció, la distribució i difusió de béns culturals, la música, el teatre, les arts de l'espectacle, els nous suports audiovisuals i multimèdia, i les noves tecnologies, s'hagin de limitar explícitament a l'aranès, tot minimitzant o deixant al marge les múltiples iniciatives que de fa anys existeixen tossudament al Principat, i que treballen per consolidar aquests intercanvis atenent a criteris de qualitat.

De fet, si hom fa l'exercici d'imaginar-se l'aplicació pràctica d'aquest article 22, fóra com si la rica creativitat occitana, amb cents de grups musicals i una ambiciosa producció literària reconeguda internacionalment, no tingués cap especial interès. Voldria dir això, per exemple, que la possibilitat d'impulsar a Catalunya la difusió de grups com Nadau, [La Tarderau #] o el Cor de Berna, posem per cas, quedaria al marge de les ajudes previstes per la lletra de la llei? I que els únics beneficiaris no haurien de ser els grups aranesos existents? O que en una iniciativa editorial privada, com la Col·lecció Garuno Clàssics, que aplega versions araneses i llenguadocianes de clàssics catalans, com Víctor Català, Prudenci Bertrana, Mercè Rodoreda o Pere Calders, uns títols comptarien amb aquest suport i d'altres no, en funció de la variant de recepció de la traducció? O que les diverses iniciatives cinematogràfiques i audiovisuals que van, de mica en mica, articulant-se a Occitània tenaçment es veurien mancades del ressò i la promoció que la societat catalana pot dispensar-los pel sol fet que fan ús d'altres variants estàndards?

Aquesta inflexió, que fa passar el carro davant dels bous, és especialment sorprenent si pensem que és justament la creació cultural un dels pocs àmbits en què l'occitanisme ha aconseguit de bastir una tradició i s'ha guanyat un prestigi, i que és una de les seves poques cartes de futur. I és justament a la societat catalana a qui correspon de decidir amb la seva resposta pel que fa a l'interès o la viabilitat d'aquestes propostes. Creiem, per tant, que fóra errar el tret ignorar o en tot cas minimitzar aquesta dinàmica, tot deixant-la a l'ombra, a efectes legals, com si no hagués existit o fos vergonyant.

Proposem, per tant, que en els capítols VI i VII s'ampliïn les ajudes previstes a l'aranès a totes aquelles produccions i activitats culturals occitanes que es puguin programar a Catalunya, sigui quina sigui la variant dialectal en què s'expressin. Apel·lem, finalment, a la visió històrica i de futur dels qui tenen a les seves mans la redacció final de la llei, per tal que en preservin totes les potencialitats, i confiem que s'hi van a infondre la generositat i la gosadia en què els catalans han considerat sempre la seva relació amb els occitans.

La presidenta

Moltes gràcies, senyor Figueras, s'ha ajustat molt al temps. Ara passem la paraula als grups parlamentaris. En primer lloc, la il·lustre diputada Carme Vidal, de Convergència i Unió. Quan vulgui.

La Sra. Vidal i Huguet

Moltes gràcies, senyora presidenta. Moltes gràcies també senyor Figueras en nom del Grup Parlamentari de Convergència i Unió. Rebi la benvinguda, l'agraïment sentit i sincer per haver acceptat la sol·licitud de compareixença de tots els grups i bé, ho hem anat dient en totes les compareixences que l'han anat precedint, el tema fonamental de la llei, que l'encapçalament, que el títol no és només una qüestió d'un títol, sinó que aquí el nom fa la cosa i la determina. Vostè ha estat contundent, el fet que és veritat que l'oficialitat, allò que fa és oficialitzar, i valgui la redundància, una llengua i protegir una variant dialectal.

Hi han hagut al llarg del dia intervencions contraposades, és a dir, no tothom ho veu de la mateixa manera però, en tot cas, deixi'm que li preguntí si realment vostè posaria com a títol ras i curt «Llei de l'occità» i punt. I, per tant, a partir d'aquí, si posem llei de l'occità, doncs, adaptarem tot el preàmbul i tot el corpus legislatiu no només al nom, sinó a les conseqüències que d'això se'n deriva, el reconeixement del nom de la llengua.

Però deixi'm fer l'adversativa, perquè també ha sortit i també se n'ha parlat, deixi'm que introdueixi una adversativa, i és com veuria vostè que poguéssim posar, entenent que la llengua és l'occità, que allò que s'oficialitza és una llengua i que, per tant, repeteixo, la llengua és l'occità, l'aranès és una variant geogràfica, que quan fem referència a l'Aran, es pogués posar aranès. Vostè, això, com ho veuria? Entenent, és a dir, que parlem que la llengua és l'occità, però que quan parlem d'aranès fem referència no a una llengua, sinó a una variant geogràfica.

I, després, segurament vostè ho ha deixat molt clar, però jo no l'he entès, em dec haver distret. M'agradaria que tornés a parlar de l'autoritat lingüística. Vostè ha dit –i això sí que potser ho he entès malament, em dec haver despistat, i vostè ja em perdonarà–, «ens passa també el mateix a Catalunya». Home! L'autoritat lingüística a Catalunya per a totes les variants dialectals és l'Institut d'Estudis Catalans, la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, té el reconeixement de l'Acadèmia, per tant, l'autoritat lingüística per a la llengua occitana. Aquestes són les dues qüestions que en nom del grup parlamentari li preguntàriem.

Moltes gràcies, senyora presidenta

La presidenta

Gràcies, senyora Vidal. Té la paraula l'il·lustre diputat Francesc Xavier Boya, del partit dels Socialistes de Catalunya - Ciutadans pel Canvi.

El Sr. Boya i Alós

Gràcies, senyora presidenta. Jo non negarè eth mèn desconcèrt aué ací, perque reaument sus era madeisha causa auem dit ath madeish temps blanc, nere, defensant toti eth madeish objectiu, per tant, non ac digui per vosté senhora Vidal, ath digui perque cèrtament ena diversitat de ponents que mos an acompanyat, logicament, absolutament des dera legitimitat que les da era opinion personau de cadun d'eri, des dera compareishença deth senhor Simó, bon coneixedor dera realitat aranesa e es percepcions deth senhor Figueres, efectivament i a tot un ocean d'aigua salada, per didé'c atau.

Per tant, jo, cèrtament, acabi sentent ua cèrta fatiga perqué ara me tòque ací, en aquest moment, tornar a defensar un còp mès era Val d'Aran, as aranesi en aquest cas, aqueri que damb aquesta lei protegissen es nòsti drets coma pòble e es drets entà poder utilizar e preservar ua lengua, donques, cèrtament, ena intervencion deth

senhor Figueres non auem quedat massa ben paradi, perque hè er efècte que nosati èm es qu'obligam ath conjunt de Catalonha, coma vosté a dit "a passar per l'adreçador", tota ua expression qu'a jo m'a quedat francament gravada, que pensi qu'aunèstament non mos meritam.

Es prumèrs qu'auem interès tà qu'aguesta lengua sigue tanben un referent tath conjunt d'Occitània èm cèrtament es aranesi. Mès es aranesi coneishem ben quines son es prioritats en aquest moment e qu'ei aquerò qu'a de resòlver aquesta lei. Jo non sabi a quina Catalonha se referís eth senhor Figueres quan parle d'aquera Catalonha, que de bèra manèra supòsi qu'existís pero que jo sonque coneishi reaument ...

Fitxer 21

... relacion damb Occitània, era vertat ei qu'er occitan non ei era lengua pròpia de Catalonha, er occitan ei era lengua pròpia d'Aran, en aquest cas, ena sua variant que coma a explicat tanben eth senhor Lamuela ei era variant gascona. Jo è hèt ua referéncia, vosté l'a hèta tanben, ath libre de Rafa Neli quan parle dera "illusion occitana" e quan parle dera realitat qu'existie en aqueth moment respècte der occitan catalan. Efectivament, en aqueth moment er occitan e eth catalan volien èster ua madeisha lengua e per tant volien produir ua gran fusion des dues lengües damb un còrpus lingüistic importantíssim, e cèrtament siguec un projècte fracassat eth dia qu'eth senhor Vicenç Foix en un article molt clar didec que Catalonha e Occitània anauen per camins diferents. Ja en aqueth moment, en aqueth gran projècte ath que vosté hège referéncia, eth gascon quedaue excluït perque se lo consideraue lengua estranha, e, per tant, eth gascon qu'ei era nòsta variant quedaue excluït e jo li diderè exactament era pagina deth libre de Rafa Neli qu'en parle damb tota claretat d'aguesta qüestion. Per tant, non ei un tèma menor e ac auem dit adès, ei a díder, aquesta non ei qüestion unicament deth lheidatan o deth tortosin, Occitània ei molt grana e es vicissituds des varietats occitanes responen a realitats istoriques molt diferents, que non se pòden ventilar senzilhament en un díder qu'ací i a uns senhors que defensen purament un localisme. Non, non ei vertat, ei a díder, era relacion entre eth piamontés e er aranés ei ua relacion reaument molt distant e d'ua intercomprension complicada. Per tant, jo lo qu'è dit en bèra auta des mies intervencions ei qu'auem de procurar non espatllar aqueres realitats qu'aué ja existissen, qu'an estat molt solides, e per tant eth trabalh dera escòla aranesa e d'auti estaments qu'an trabalhath durant toti aguesti ans damb ua precarietat de mieis, que quauquarrés didie adès que dilhèu aurie d'èster reconeishut. Per tant eth trabalh que s'a hèt des dera nòsta comunitat a estat molt important.

Se m'acabe eth temps e cèrtament non ei era mia voluntat entrar en contradiccions damb vosté, pero dider-le en tot cas: vosté que mos propòse? Quina a d'èster era varietat der occitan qu'a d'èster estandarizada en Catalonha? Coma s'a de estandarizar? Damb quin critèri s'a d'estandarizar? Qué an a díder es occitans en aquesta estandarizacion? O ei qu'aquerò ac haram unicament des dera Generalitat de Catalonha? A on queden alavetz es drets deth pòble aranés respècte dera sua lengua? O aquest Parlament legislarà en foncion des drets deth conjunt des catalans sense tier en compde es institucions e ne eth dret d'aqueri qu'en aquest moment son es depositaris reals dera lengua occitana?

La presidenta

Gràcies, senyor Boya. Té la paraula la il·lustre diputada Maria Àngels Cabasés, d'Esquerra Republicana de Catalunya.

La Sra. Cabasés Piqué

Gràcies, presidenta. Senyor Jaume Figueras, moltes gràcies, li donem també la benvinguda i li agraïm moltíssim, doncs, una exposició que al nostre parer ha quedat

molt clar. Miri, jo no li preguntaré quin és el títol que proposa la llei, perquè crec que ho ha dit molt clar, ha dit molt clar que proposa la llei de l'occità i, a més a més, que un altre argument, que el títol és important, perquè el títol condiciona, doncs, l'articulat, el preàmbul i, per tant, doncs, el sentiment i l'esperit de la llei.

Vostè està a favor, doncs, pel que veiem de la unitat de l'occità i per tant, jo no li faria aquesta pregunta. El que sí li vull fer és una reflexió. Hem tingut, al llarg d'avui, del dia d'avui, ja ho han dit, diverses opinions, i una que ens ha semblat força interessant també, que ha estat la del senyor Joan Martí. Ell ha parlat, justament, que parlem d'una llengua, però també parlem de l'ús social d'una llengua en un territori en el qual hi té competència aquesta llei. Per tant, la meva pregunta seria: Trobaríem un títol que pogués conjugar justament el fet que estem parlant d'una llengua i el fet que estem parlant d'un territori en el qual té competència aquesta llei, que per tant té unes particularitats diferents.

També ens ha parlat vostè, i veig que tots hem coincidit, i li ha donat molta importància a l'autoritat lingüística. M'ha semblat sentir que vostè proposava la creació d'un organisme nou que aplegués les universitats. La meva pregunta aniria en la línia de si creu vostè que podria ser interessant que la institució que exercís l'autoritat lingüística, pogués ser l'Institut d'Estudis Aranès. Què li sembla? Aquesta és la meva pregunta directa. I moltes gràcies de nou per la seva intervenció.

La presidenta

Gràcies, senyora Cabasés. Té la paraula l'il·lustre diputat Rafael López, del Partit Popular de Catalunya.

El Sr. López i Rueda

Gràcies, senyora presidenta. També agrair la presència i les consideracions de senyor Figueras sobre la llei. Bé, ja li han comentat, en aquestes compareixences n'hem tingut de tots els colors, amb diferents opinions sobre la denominació que hem de donar a la llengua occitana a la Vall d'Aran, i amb les diferents opinions que hem tingut dels diferents compareixents.

Jo parteixo de la base que si fem una llei és perquè hi ha una realitat dintre de Catalunya que té com a llengua pròpia l'occità o l'aranès. Jo parteixo d'aquesta base, és a dir, no podem desterritorialitzar aquesta realitat que hi ha i, per tant, no podem, diguem-ne d'una forma gràfica, robar d'aquesta realitat que tenim a Catalunya, d'aquesta identitat pròpia que hi ha dintre de Catalunya que és la Vall d'Aran, doncs, una realitat també lingüística i una comunitat lingüística, com hem parlat al llarg d'aquestes compareixences, doncs, no ha tingut un reconeixement ni per part de la Generalitat ni..., fins a l'any 90, amb una capacitat d'autogovern.

Per tant, jo entenc que és important que l'opinió del que hem de fer a la llei passi per no defraudar els sentiments i les opinions i el debat que es produeix a aquesta realitat, que és la Vall d'Aran, independentment que després, des del punt de vista intel·lectual i amb la història que té, doncs, des d'altres àmbits de Catalunya s'hagin produït, com no podria ser d'una altra forma, per aquesta diguem-ne euroregió que ara es planteja de forma econòmica, però que ha existit de forma cultural, doncs, diversos casos d'agermanament, independentment, doncs, que també aquesta profunditat i aprofundiment que cal, doncs, es pot produir per descomptat des de Vielha o es pot produir també des de Barcelona.

Amb això què vull dir? Amb això vull dir que és important que aquesta llei no només tingui un component filològic científic, tècnic, com li vulguem dir, que hem parlat durant tot aquestes compareixences, i continuarem parlant-ne, tal com va aquesta comissió, sinó també ha de tenir un component d'autogovern important.

Jo crec que això, de totes les compareixences que hem tingut fins ara és una

constatació que nosaltres almenys fem. És a dir, no només hi ha un component filològic i un component científic, sinó també ha de tenir el component d'autogovern i, per tant, per nosaltres és important, i ens sembla molt important també que no robem tampoc el debat, que és un debat que ens ve també de la mateixa societat aranesa. Una altra cosa és que després haurem de regular quina és la realitat aranesa a la resta de Catalunya i com es poden també regular aquestes relacions que s'han de tenir des de Catalunya amb els altres territoris de parla occitana, que jo crec que això és important, però que, en tot cas, no hauria de sostreure el punt important de la llei, que és que estem fent una llei per normalitzar una llengua pròpia, un territori de Catalunya amb una identitat i amb un autogovern propi que, per tant, jo crec que no ho podem sostreure d'aquest debat que existeix a la Vall d'Aran i en aquesta identitat que existeix a la Vall d'Aran.

Gràcies, senyora presidenta.

La presidenta

Gràcies a vostè. Acaba el torn l'il·lustre diputat Francesc Pané, d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

El Sr. Pané Sans

Gràcies, senyora presidenta. Utilitzaré aquest torn breument, perquè crec que molts dels arguments ja s'han desgranat, però per donar-li les gràcies, senyor Jaume Figueras, per la seva intervenció, tan convicta..., volia dir tan convençuda, feta amb tanta vehemència que a penes si he tingut temps de remarcar algunes de les coses que m'interessaven del que vostè ha dit, per la qual cosa, jo li faig la súplica, que o bé ens deixi còpia o ens la trameti d'això que vostè ens ha exposat, o probablement, i encara fóra més útil, si no és demanar-li molt, perquè sé que això és més feina, doncs, que alguns dels criteris o els criteris que vostè ens ha exposat, doncs, els poguéssim convertir en una mena de text que poguéssim ésser esmena a determinats articulats. Perquè hi ha coses que certament fan reflexionar, no és pas envà que ho dic, jo li agraeixo molt, perquè ha fet una molt bona anàlisi, entenc, de temes que són crucials en la llei.

Bé, després de demanar-li aquest favor, em permetrà que li digui que és veritat que estem debatent sobre la qüestió d'agafar la part pel tot, i de donar o no el nom al tot per la seva part, etcètera, respecte de si l'aranès o de l'occità. Sigui com sigui, jo crec que els qui i les qui han redactat l'avantprojecte de llei no han parlat de l'aranès, més enllà del títol, que és una altra qüestió, probablement això és més dolorós, perquè el títol és molt més simbòlic, no ho han fet, diguem-ne, ni amb voluntat secessionista, ni amb voluntat excessivament aranesista, ni segurament amb poca visió de la universalitat de la llengua occitana, de la qual en participa òbviament el dialecte o el subdialecte aranès.

Però té vostè raó, no sé si acabarem convencent-nos i sobretot si acabarem atraient el criteri de les araneses i dels aranesos que, efectivament, dir-ne occità i dir-ho a tot arreu, doncs, no va en contra en absolut del que és el propi patrimoni, el propi sentiment dels aranesos i de les araneses. Veurem com ho podrem finalment això consensuar i conjuminar.

I, finalment, doncs, miri, jo li agraeixo que hagi fet un esment al fet que aquesta llei pot ésser, o que serà sens dubte un referent per a tot el domini occitanoparlant. Jo crec que si això som capaços de fer-ho i de projectar-ho a tot el sud de França que és parlant de l'occità, excepció feta del territori en què es parla el català, doncs, certament haurem posat una altra fita en la diversitat i en la valoració de les llengües, i ho haurem fet des de Catalunya on hem sofert, doncs, això, la minorització d'una llengua que probablement ens ha sensibilitzat per ajudar les altres llengües

minoritzades, si més no, les que són més pròximes i algunes tan pròximes com l'occità, com que en el territori de Catalunya, concretament a la Vall d'Aran, es parla. Li he demanat un favor, no sé si serà possible de fer-ho. Moltes gràcies, de totes maneres, senyor Jaume Figueras.

La presidenta

Gràcies, senyor Pané. Doncs, ara el senyor Figueras té deu minuts per contestar les preguntes que li han fet els grups.

El Sr. Jaume Figueras

Molt bé. A veure si em sabré explicar millor sense full, que no pas amb el full llegint. Mirin, jo he intentat en el redactat distingir constantment d'un costat el que és necessari a l'araní, tots els recursos que puguin fer falta, perquè se'n puguin sortir i se'n puguin sortir bé, i aquí hauríem de començar, m'imagino, per les disposicions addicionals que són els recursos econòmics, els pressupostos, i aleshores em penso que si se'n diu de l'occità, de l'aranès o del gascó de muntanya quedaria en segon terme, del que és fora de l'Aran, i Catalunya, la dinàmica cultural que existeix des de fa molts i molts anys i que ha estat una vegada i una altra represa. I aquest aspecte crec que no està reflectit en el redactat de la llei.

Agafem per exemple l'article 22. L'article 22 només preveu que s'ajudarà i que es donaran línies d'ajut a la traducció d'obres de la literatura universal a l'aranès, i de l'aranès a la literatura universal, a la producció musical, als espectacles, a les arts en aranès. No esmenta pas en cap moment que hi hagi d'altres possibilitats. Caldria només redactar això. Jo m'he entretingut anar marcant en el text de la llei els punts en què diu «l'aranès» i hi podria dir «l'occità». Sempre que fa referència a la Vall d'Aran, jo estic del tot d'acord, i l'Institut Català d'Estudis Occitans ho veiem com la cosa més normal i més natural del món, que es parli d'aranès, que sigui l'aranès, que la llengua de totes les administracions de la Generalitat, dels ens locals o de fora del Principat facin servir l'aranès, sense perjudici del català i del castellà, tal com marquen les lleis, la normativa; però que fora de Catalunya cal considerar que a més de l'aranès hi ha d'altres possibilitats a l'hora de dinamitzar aquestes relacions occitanocatalanes velles de 150 anys. I que hi treballem des de fa anys, que ens hi pelem els genolls, que ens hi cremem les celles, i que quedem al marge, quedem relegats als llims. No és que se'ns negui el pa i la sal en el sentit que no existim, que hem desaparegut del mapa, però és que quedem reduïts a tots just quatre esments genèrics de bona voluntat. Només demano això.

Pel que fa a l'Aran, pel que fa als drets dels aranesos, pel que fa a l'Institut d'Estudis Aranesos, jo no penso que ningú de fora de l'araní tingui res a dir. No n'hem de fer res, els hem de fer costat i desitjar que hi hagi la màxima dotació pressupostària possible. Però fora de l'Aran, jo en el moment que es van convocar a Barcelona cursos d'aranès em vaig apuntar el primer any evidentment, però també m'he apuntat, doncs, a les possibilitats d'estudiar llemosí i d'estudiar provençal i d'estudiar gascó, a més de llenguadocià per poder tenir accés a tota aquesta producció cultural i històrica, a tot aquest patrimoni. I, per de mica en mica, tenaçment anar-la passant al català i posar-la a disposició de la cultura catalana.

I aquest servei el volem fer, des del teixit associatiu i des dels activistes culturals, i creiem que això explícitament a la llei no hi és. No minoritzem en res els drets del poble aranès, però sí que no entendríem que una llei que justament ha d'impulsar no només que hi hagi a l'Aran tots els recursos...

Fitxer 22

...suficients, sinó que Catalunya tinguem una certa empara legal en aquest projecte

cultural, un projecte de futur que deixin, doncs, a l'ombra, no sé si m'he explicat. Jo he parlat sempre de fora de l'Aran, i els podria anar [#] i dient: que passaria res si aquí digués de l'occità? Que passaria res si aquí en lloc de dir només de l'aranès, digués de l'occità? O buscar, en tot cas, fórmules alternatives. Jo no sóc un jurista, jo no sóc un legislador, però quedem exclosos, quedem al marge, com si fos gairebé vergonyant, com si ens haguéssim de posar de cara a la paret. I això és el que no pot ser.

No pot ser que s'hagi traduït *Solitud* a l'aranès, i que aquí no n'hagi parlat ningú, que visquem girats d'esquena, no pot ser que s'hagi traduït aquí aquelles [#] nevares i que no s'hagi dit ni gall ni gallina. Ara vinc de la llibreria Claret: «Que teniu el Nou Testament que acaba de sortir en aranès?» L'han editat ells: «No, no, em penso que no el comercialitzarem nosaltres.» En aquest punt estem. Doncs hem de normalitzar a Catalunya el fet aranès, però alhora hem de normalitzar tota la producció cultural occitana que ens pugui arribar, que pugui ser, doncs, consumida. I en res no qüestionem la necessitat dels aranesos. Ara, què ha passat perquè aquesta llei hagi quedat amb aquest redactat concret? No ho sé, però jo he de dir: Ep, escolteu, i nosaltres? Que fa molts anys que ens hi pelem els genolls. És això.

Jo, en cap moment no he parlat de les quimeres, de les fantasies, dels somnis [#] sense contingut que durant anys i panys van estar enlluernant catalans i occitans, proposant-nos una llengua que no existeix. O un mercat cultural que era més fer volar coloms. En cap moment no ens ha passat pel cap. Tot això ja està superat. Nosaltres el que esperem és normalitzar a Catalunya el referent cultural occità, com d'altres, de la mateixa manera que vull que la cultura catalana sigui, doncs, oberta i receptiva, del que es pugui fer amb altres llengües de l'Estat, o que passi a la resta de la Mediterrània o del sud d'Europa, i volem que la realitat occitana, doncs, també tingui un raonament sota el nostre sol. I aquí això, només queda, considerem, molt genèricament, es parla del respecte per la unitat de la llengua, la relació amb l'exterior, la projecció, però no es diu pas res més. Jo només demano «doneu-nos una petita empara! Considereu també que existim!».

En el cas de l'article 22 és francament estrany aquest redactat i que ningú no hagi vist res, si volen els el llegeixo: «Fomentar la creació literària en aranès i la difusió dins i fora de l'Aran de les obres escrites en aranès; afavorir la traducció a l'aranès d'obres escrites en altres llengües i l'accés d'altres llengües a les obres produïdes en aranès; promoure la producció, la distribució i la difusió de llibres i publicacions periòdiques en qualsevol suport en aranès; fomentar la creació i la interpretació i la difusió de música, teatre i altres arts de l'espectacle en aranès; promoure la distribució i la difusió d'obres d'àudio, audiovisuals i multimèdia en aranès; fomentar la presència i la utilització de l'aranès en les tecnologies de la informació.»

Escoltin, que potser es pensaven que no diria res? Jo sóc un activista cultural, ja ho sé que no som gaire gent, que aquesta Catalunya no és una Catalunya multitudinària, però som uns quants i valem per molts, perquè el que sabem i el que volem compartir atraurà molta gent. Tenim una feina per fer i ens agradaria només tenir un cert grau de reconeixement, que no ens volguessin dir: «No. Vosaltres quedeu al marge, vosaltres quedeu exclosos.»

A veure si poso una miqueta d'ordre. Pel que fa a la llei, jo en diria Llei de l'occità, que per les raons que siguin de caràcter sociolingüístic, de política interior a l'Aran, de pedagogia amb la gent, doncs, s'ha de fer servir, sempre que es parli de l'aranès o l'expressió en aranès, doncs, perfecte, oli en un llum, però que no quedem un dia exposats a una interpretació reduccionista literal i ens puguin passar escombrada. Pel que fa a l'autoritat. No crec que a Catalunya s'hagi de constituir –aquesta és una

opinió personal, no parlo pas en nom de l'Institut Català d'Estudis Occitans— una autoritat lingüística. Penso que l'autoritat lingüística l'han de constituir democràticament i per consens els occitans, i nosaltres tenir-la present.

D'altra banda, la visió cultural occitana s'ha constituït, i s'ha constituït des de fa 150 anys en paràmetres de qualitat i reconegut internacionalment, sense que hi hagués una normativa institucionalitzada, sense que hi hagués una acadèmia acceptada per tothom, s'ha constituït per la qualitat i l'empenta dels qui l'han empès, dels que s'hi han posat. I seguirà endavant. No crec que els catalans els haguem d'anar a explicar com han de fer les coses o com les han de deixar de fer. Crec que ells ja miren força cap aquí, i tenen present el model català. No crec que haguem de constituir cap consell normatiu. Un òrgan consultiu? Si.

Aleshores les universitats de Girona, de Lleida, de Bellaterra que de fa anys treballen amb l'occità, que tenen present la llengua o la cultura occitana i l'aranès, evidentment a Lleida és dominant en els seus currículums. Hi haurien de tenir alguna cosa a dir? També. Parlem de les universitats, no parlem dels activistes, dels que hi som, fora de les institucions o fora de l'Acadèmia. Parlem dels qui tenen l'autoritat científica. Jo no crearia un organisme nou, francament. I evidentment no pressuposem malícia en ningú. I què més voldria jo que no haver de tibar la corda, ni d'haver de tocar el voraviu!

Però, en principi, aquesta llei tal com està redactada, escolti'm, naixerà coixa, que farà curt. Jo en dic posar el carro davant dels bous, passar per l'adreçador, o preu per preu, sabates noves! Que són expressions, doncs, prou gràfiques i que tenen un componen humorístic, però amb això no menystenim els drets del poble aranès ni deixem en res de fer-los costat, conscients que la situació és delicada, que és molt fumuda. Però aquí a Catalunya hi ha una dinàmica també, que tirarà endavant, i cada setmana hi ha una activitat o altra de caràcter occitanista. Vagin seguint l'Infòc, a Barcelona Televisió: una setmana en aranès, l'altra setmana en llenguadocià, totes les setmanes hi ha coses que es fan, i això és germinal.

Fins ara ha estat capil·lar, hem estat convencent-nos d'un a un, i l'Aran ell solet, doncs, evidentment la cosa és fumuda. Convertir l'Aran en una ciutadella administrativa, encasellar-se jurídicament en una sèrie de drets, sense comptar amb aquesta dinàmica cultural panoccitana i que a Catalunya pot interessar a un nombre relativament interessant de la classe intel·lectual dels qui consumeixen cultura, em penso que és l'única possibilitat que sortir-nos-en. I no faig volar coloms, m'he expressat molt desordenadament, però jo em penso que honestament he de dir això. I que a mi m'agradaria que tots els alumnes de l'Aran, doncs, quan acabessin la seva escolarització fossin capaços de llegir Camelat o fossin capaços de llegir Pèir de Garrós, els autors gascons, o fossin capaços de llegir l'Ader de Comenges que és a tocar, o [H] de Monreiau, i que fossin capaços, doncs, quan acabessin el batxillerat de llegir autors llenguadocians com [Bodu H] o com Max Roqueta i que aquest és el camí, i que aquí a Catalunya no hi hagués ningú que pugues dir: «Oh! Això, l'Aran, l'Aran, llàstima que...» Sinó que fos un element més d'aquesta riquesa i d'aquesta diversitat.

Que la feina és llarga? Segur. Però si he ofès algú, ho sento. Però jo he dit les coses honestament. I en cap moment he parlat del que s'ha de fer a l'Aran, i que aquí a Catalunya hi haurà gent interessada per l'aranès? Ben segur que sí. Jo conec gent, la Marbel que va aprendre occità a Marsella, provençal; i en Claudi Cerezo ha après el bearnès; i jo vaig començar el llenguadocià, i d'altres companys han començat amb l'aranès, i tots anem fent cap al mateix, l'Aitor és de Balaguer i va començar durant anys i panys treballant en l'aranès. I és aquest el camí. Però volem també tenir una

certa presència en aquesta llei.

RESPOSTA FRANCESC BOYA, SINDIC VAL D'ARAN A GARRIGA TRULLOLS (CAOC)

Sr. Boya i Alós

Gràcies, senhora presidenta. Saludi a vostés en occitan e ath Senhor Garriga Trullols agraïnt-li era oportunitat qu'auésquem de debàter sus aguesta qüestion e tanben as personas que l'acompanhen. Supòsi que se hèsqui era intervencion en occitan, en aranés, non genèri cap problèma de comprension, especiaument tath senhor Trullols, segur que non.

Jo voleria, d'entrada, díder que sò un shinhau estonat pera intervencion qu'a hèt eth senhor Garriga Trullols perque pensi qu'eth ei un bon coneishedor deth conjunt d'Occitània, tot e qu'ena sua intervencion m'a sobtat que desconeishe tan profundament era Val d'Aran, molt especiuament quan se referís ar aranés, perque cèrtament aué auem un debat molt interessant e aguesta lei en serà un debat fòrça interessant, perque demostrarà com era politica pòt enlòc d'apraiar, espatlar "com la política pot en lloc d'arreglar les coses fer-les malbé".

Creigui, en aquest sentit, qu'er objectiu d'aguesta lei, per tant voleria tornar as origens, ei ua lei que demane Aran en moment en qué se hè era redaccion deth nau estatut de Catalonha, tà salvar ua part der occitan qu'en aquest moment ei era lengua pròpia d'Aran, se parle en Aran.

En Aran, senhora Vidal, se coneish coma aranés e non sigue vosté tant segura qu'eth conjunt dera poblacion aranesa en aquest moment a era plea consciéncia qu'er aranés ei occitan. Aquera ei ua afirmacion que vosté a hèt e se vosté ven tà Aran jo li demostrarè qu'açò non ei tan cèrt, ei a díder, qu'era precarietat dera lengua en Aran non ei sonque ua precarietat instrumentau d'utilizacion dera lengua, senon tanben de coneishement generau d'a on e de qué ei Occitannia, qu'ei ua realitat e qu'a estat amagada per diuèrses rason e qu'ara non m'i estienerè. Mès, en tot cas, er origen dera lei ven tà gèsser ath pas e tà salvar ua situacion enormament precària ena que viu era unica varietat der occitan, sauvant era situacion italiana qu'ei diferenta, mès en tot cas era unica varietat der occitan qu'en aquest moment a ua oficialitat mès que continue auent, tanben, ua precarietat des deth punt de vista dera sua realitat en contèxte sociu, efectivament molt grèu. Per tant, aquest ei er objectiu dera lei. Ara, era lei l'auem replantejat en un aute debat qu'ei veir coma des de Catalonha èm capaci de redimir Occitània, e aquerò ei fòrça complicat. Per tant jo voleria qu'en aquest cas evitésquem aquerò que se ditz de manèra colloquiau "qu'er arbe non mos dèishe veir eth bòsc".

Eth prumèr objectiu dera lei ère gèsser ath pas dera precarietat, dera situacion dera

lengua en Aran. Jo pogui coïncidir damb vosté e damb eth senhor Garriga Trullols en qu'era discusion deth nòm ei ua discussion importanta, efectivament, mès en tot cas aquerò que ditz er Estatut, se mos atenem ara literalitat dera cita estatutària, ei que parlam d'occitan nomenat aranés en Aran e per tant er Estatut çò que ditz ei que quan didem aranés didem occitan, e quan didem occitan didem aranés, òc, quan didem occitan didem aranés. Aquesta ei era realitat: "L'occità anomenat aranés a l'Aran". Jo enteni que literaument aquerò vò díder que quan parlam d'occitan parlam d'aranés. Ei vertat qu'er aranés ei ua part der occitan e per tant non podem des d'un punt de vista estrictament lingüistic inclúdir totes aqueres variantes der occitan, qu'en aquest moment son cinc, e que per tant aquesta serie era segona consideracion que les voleria hèr.

Senhor Garriga Trullols, permetetz-me presidenta uns moments mès, eth senhor Garriga Trullols didie hè uns moments qu'eth lengadocian ei era variant que s'a de estandarizar. Perqué?, senhor Garcia Trullols, qui ei vosté entà decidir açò? I aurà d'aue un consens politic ath torn de quin a d'èster er occitan estandard qu'auem d'utilizar. Qué ne diden es occitans ath respècte? Auram era oportunitat d'enténer ath president der Institut d'Estudis Occitans e saberam se reaument existís consens politic en Occitània tà que nosati, es catalans, decidísquem quina ei era varianta que s'a de estandarizar. Dilhèu calerie èster en aquest sentit un shinhau mès prudents e enteni que tanben es occitans auràn d'aue opinion en aquest debat e que Catalonha non pòt orientar es causes d'ua manèra absolutament, didem-ne, *frívola*, sense aue en compde quina ei era sua opinion. Per tant, jo enteni, qu'es aranesi quan podem e auem oportunitat mos adreçam as occitans en occitan, e alavetz tanben calerie avalorar que quan vosté a hèt referéncia ara Oficina de Relacions Meridionaus, en aqueth moment eth gran debat lingüistic siguec justament d'exclúdir eth gascon d'aqueth conjunt de lengües qu'èren eth catalan e er occitan, perqué alavetz eth gascon ère "era lengua estranha". Vosté ac saberà ben, perqué ère un tèrme utilizat, e per tant se plantegec d'exclúdir eth gascon d'aquera grana lengua que se volie crear en aqueth moment, qu'ère un occitan que, coma vosté sap, se semble molt ath catalan qu'ei eth lengadocian-catalan. Dilhèu en aquest moment i èm, justament, tà protegir aquera diversitat de lengües e per tant aquesta evidéncia que vosté a plantejat coma tau non n'ei. Per tant, jo les demanaria, en aquest hèt prudéncia, e, subertot, que non hèsquen d'aquest debat un hèt que serie lamentable, que serie, de bèra manèra, panar ar Estatut aqueth sentit literau que demanaue quan parlaue de defensar es drets deth pòble aranés, entre d'auti era sua lengua, e per tant qu'aquest debat non equivòque aquest objectiu.

Parlam de defensar es drets deth pòble aranés, entre d'auti era sua lengua. Mos interèsse moltíssim eth debat sus era rèsta d'Occitània, mès era nòsta prioritat ei salvar aquera lengua qu'en aguesti moments a un enorme perill e qu'ei era unica que, segurament, pòr reusir en contèxte occitan.

VIÇENÇ SIMÓ

Vicenç Simó, notari, amb relació al Projecte de Llei de l'aranès (tram. 353-00879/08)

La presidenta

Senyores i senyors diputats, seguim amb la comissió. Som ara al punt número 6, és la compareixença del senyor Vicenç Simó, ell és notari i ve com a membre de la Secció d'Estudis Jurídics de l'Institut d'Estudis Aranesos. Doncs, senyor Simó, té la paraula durant un quart d'hora perquè ens faci el seu posicionament.

El Sr. Vicenç Simó (notari)

Bona tarda, senyores i senyors diputats. Abans que res voldria agrair al senyor Josep Cabretó [#] que hagi pensat que encara podria aportar alguna cosa al debat sobre la Llei de l'aranès i també al senyor Josep Luís Sans, que em va demanar un informe fa temps amb relació a l'avantprojecte i que sempre ha tingut la paciència d'escoltar les meves opinions.

Bé, i ara ja passaria, com el temps és breu, a examinar el projecte de Llei. En el seu preàmbul, després de llegir la primera part, es menester constatar la manca d'esperit crític. Jo em centraré en l'epígraf Marc jurídic i evolució legal prèvia, però no voldria passar per alt una asseveració que trobe increïble en el primer apartat quan es diu que des de 1175 les institucions polítiques del Principat de Catalunya han reconegut i respectat la identitat cultural i lingüística de l'Aran. Em sembla que és una manifestació prou exagerada i crec que una mínima anàlisi històrica i més enllà, diguem, de la mitografia, hauria de desmuntar aquesta afirmació.

Estic d'acord que la llei fa un pas endavant en el reconeixement i la protecció de l'aranès a Catalunya, però trobe que seria allisonador explicar com és que el reconeixement ha tardat trenta anys des que es va constituir el Parlament, i fins i tot es podrien presentar disculpes. L'aranès ha estat objecte d'un tractament jurídic minoritzant en l'Estatut de 1979, en la Llei de normalització lingüística de l'any 83, també en la Llei de política lingüística de l'any 98 i encara en l'Estatut de l'any 2006, de més a menys, també cal dir-ho, però en el preàmbul no hi ha res d'això i tot es vanagloria.

L'Estatut té rang de llei orgànica estatal i forma part del bloc de la constitucionalitat i està sotmès a uns procediments agreujats d'aprovació i reforma i les seves previsions gaudeixen d'unes garanties reforçades que no proporcionen la legislació ordinària, però les previsions estatutàries del català com a llengua pròpia i oficial o els drets i deures lingüístics amb relació a català i castellà, les dues llengües oficial segons l'article 32, no s'estenen a l'aranès. L'article 6 proclama el deure de conèixer català i castellà, precepte que segons Ridao [#] corregeix l'asimetria lingüística de l'article 3 de

la Constitució, però ara l'asimetria es trasllada a l'aranès. Hi ha el dret, però no el deure de conèixer-lo. L'establiment d'un deure de coneixement només amb relació a català i castellà entenc que degrada l'oficialitat de l'aranès. La llei és, per tant, l'instrument adequat per a corregir tres decennis de tractament minoritzant i crec que això s'hauria d'admetre en el preàmbul.

Pel que fa a l'oportunitat de fer una llei especial, no trobe que el projecte justifiqui l'opció de fer-la i no de reformar la Llei de política lingüística que des del punt de vista tècnic i atès que no es pot regular la llengua pròpia sense afectar les altres llengües oficials, em pareix més convenient. El contingut d'estructura del projecte revela que es tracta d'una adaptació de la Llei de política lingüística amb els condicionaments o modulacions imposats per la realitat social i demogràfica de l'aranès. Això ens fa preguntar-nos si les polítiques lingüístiques són exportables o si es pot produir un model original adaptat a la nostra experiència, qüestió que inevitablement està relacionada amb la competència per a definir i aplicar el model.

Com tots sabem, l'Estatut no delimita les competències de la institució d'autogovern de la Vall d'Aran i remet a la Llei reguladora del règim especial o les altres lleis del Parlament de Catalunya. Concretament en matèria de llengua, el número 2 de l'article 140.3 diu que correspon a la Generalitat i al Consell General d'Aran també la competència sobre la normalització lingüística de l'occità, i el número primer atribueix a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de llengua pròpia, però pareix que només s'està referint al català. Tot i la seua desencertada redacció, l'article 140.3 no és una norma de distribució de competències entre la Generalitat i el Consell, sinó una norma d'assumpció de competències davant de l'Estat. Un dels objectius de la llei hauria de ser la delimitació de les competències de cada autogovern, però en l'article primer no se'n fa cap menció. La qüestió primordial de la competència es relega a la disposició addicional segona i es objecte d'un tractament insuficient i confús.

L'any 87, el professor Lamuela defensà que la normalització de l'aranès depenia de la política lingüística adequada la qual depèn al seu torn de la revisió de la política lingüística de l'Estat i del fet que els aranesos disposin del poder polític que necessiten per a la gestió del seu país. Si no es vol caure en una mena de colonialisme paternalista, deia l'autor, el Consell General de la Vall d'Aran haurà de disposar de les atribucions que li permetin de menar aquesta política lingüística i cultural.

A l'hora de definir la competència s'ha de tindre en compte en primer lloc que la potestat legislativa correspon al Parlament de Catalunya i també que el Consell General ha de participar en l'elaboració de les iniciatives legislatives en esta matèria, ex article 94.4 de l'Estatut. La regulació de la competència demana més concreció, cal fer referència a la potestat legislativa i també a la potestat reglamentària a la funció executiva. És a dir, a la tipologia dels articles 110 a 112 de l'Estatut.

Pel que fa a la matèria, com a mínim s'haurien de mencionar les submatèries de l'article 143. Per un costat la llengua pròpia, que inclou en tot cas la determinació de l'abast, els usos i els efectes jurídics de l'oficialitat, i per l'altra la normalització lingüística. Dins d'aquesta submatèria hem d'incloure la normativització. La disposició addicional segona del projecte fa una referència genèrica a la competència sobre la normalització lingüística de l'aranès a l'Aran que atribueix al Consell General, en el marc de les normes de caràcter general vigents en Catalunya i a la competència sobre la política lingüística de l'aranès fora de l'Aran, que atribueix a la Generalitat en col·laboració amb el Consell General.

Tot això és indefinit. Normalització i política lingüística són termes equivalents? Quina normalització s'ha de fer fora de l'Aran? Més enllà de les activitats de foment, sembla

que l'única política lingüística que s'ha de fer fora de l'Aran és l'anomenada autoorganització lingüística. És a dir, la Generalitat haurà de regular l'ús oficial de l'aranès en l'àmbit de la seua administració, o en els àmbits de la seua competència substantiva, per`res més.

També sembla excessiu subordinar l'acció política del Consell General a les normes de caràcter general, també els reglaments, i no només a les lleis del Parlament. L'autonomia és capacitat de definir polítiques pròpies i atès que la institució representativa d'Aran no té potestat legislativa, la llei hauria de ser bàsica, deixant un ampli marge perquè el Consell la poguera desenvolupar amb autonomia. Tota concreció és contraproduent.

Al meu entendre, la llei hauria d'atribuir expressament al Consell la competència en matèria de llengua pròpia i de normalització, incloses la normativització, la competència per a determinar els títols que acrediten el coneixement de l'aranès en els processos de selecció de personal i de provisió de llocs de treball de les administracions públiques de l'Estat, i també les potestats a que es referix l'article 161 e de la Llei d'educació. Aquest article concretament diu que correspon al Consell General, en el marc de les competències que determina la seva llei reguladora, exercir les potestats que el Govern li delegui per a desenvolupar el reglament del que disposa l'article 17 amb relació al règim lingüístic dels centres educatius de l'Aran, però jo crec que no faria falta esperar que s'aprovi aquesta llei reguladora del règim especial per atorgar ja al Consell General la competència per a determinar l'ús de les llengües en l'educació a l'Aran.

En tot cas, s'hauria de reconèixer en una competència al Consell amb subordinació únicament a les lleis i no als reglaments, resolucions, ordres o qui sap si també instruccions dels Departaments de la Generalitat. La competència de l'Administració de la Generalitat quedaria restringida a les activitats de foment i a la posada en pràctica de la regulació legal de la cooficialitat fora d'Aran i dins de Catalunya. En realitat tampoc caldria que ho fera, perquè encara que no es diga, s'entén que és així. Després hi ha alguns punts dubtosos que potser mereixen un comentari, que serien els següents. En l'article 4.2 es fa una opció, que està explicada al preàmbul de la llei, a favor del principi d'unitat lingüística occitana. Això és una mica sorprenent. La imposició legislativa del principi d'unitat de la llengua occitana és una manifestació de colonialisme lingüístic i una ingerència injustificada en los afers del poble aranès, perquè, en definitiva, si s'ha de prendre alguna decisió al respecte, és el poble aranès qui l'ha de prendre.

Encara que admetem que l'occità és una llengua, de la qual forma part l'aranès com a subdialecte d'un dialecte dit gascó, a l'hora de codificar les llengües els experts distingeixen distints tipus de codificació, hi ha una codificació composicional, una codificació unitarista, es pot fer també, segons els centres codificadors, una codificació policèntrica o monocèntrica, però, en tot cas, jo entenc que la decisió de fer-ho d'una o d'altra manera correspon al poble aranès a través de les seues institucions representatives i no al Parlament de Catalunya.

En l'article 4.3... Sí, aquest és el que fa referència a l'autoritat lingüística. Entenc que reconeix l'autoritat lingüística del Consell, és a dir, la competència en matèria de normativització, però, d'una manera indirecta i perquè aquest reconeixement s'hauria de fer de forma explícita i incondicionada.

Pel que fa a l'article 5, que regula l'ús institucional de l'aranès, manca tota referència a l'Administració de l'Estat, en termes semblants als articles 2.2, lletra b i 12 de la Llei de política lingüística. No podem oblidar que si l'aranès com a llengua pròpia és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions, no només ens estem referint a

l'Administració autonòmica o a les administracions locals, o a la pròpia Administració història de la Vall d'Aran, sinó també a l'Administració de l'Estat.

Pel que fa a l'article 8.4, trobem que manca una referència als contractes d'adhesió o amb condicions generals de la contractació que fa l'article 15.3 de la Llei de política lingüística, i als xecs, pagarés, talonaris i altres documents oferts per les entitats financeres als clients, degut a l'article 15.5 de la Llei de política lingüística també. Es tracta d'entitats que són destinatàries d'una obligació, entitats que pel seu volum i pel seu pes sembla que no han de sofrir massa càrrega perquè se'ls imposa. Si realment és [#] el propòsit d'estendre l'ús de l'aranès a tots els àmbits de la vida social, entenc que aquest seria un primer pas, encara que sigui simbòlic, per caminar en esta direcció.

Després, en l'article 8.3, [#] a l'article 9.2 amb relació a la selecció dels membres de la judicatura i dels notaris, trobem que es valora el coneixement de l'aranès només com a mèrit i entenem que això suposa una degradació de la seua oficialitat, que contrasta amb la garantia de l'article 33.3 de l'Estatut. És a dir, és una mica contradictori que de forma general a l'Estatut d'autonomia es considera que per tal d'exercir les professions judicial i notarial a Catalunya siga precis acreditar un coneixement adequat de la llengua catalana i que no es faci el mateix judici o la mateixa concreció pel que fa a la llengua aranesa.

L'article 23 representa una novetat en la política lingüística de la Generalitat perquè parla d'impulsar i garantir l'ús normal de l'aranès en tots los sectors i activitats de la vida social i econòmica, com mencionava abans, però manquen les obligacions que la Llei de política lingüística imposa a les empreses públiques i a les empreses privades de servei públic, en l'article 30, per l'obligació de senyalitzar almenys en aranès, de l'article 32, i també l'establiment que el deure de disponibilitat lingüística de les empreses i establiments oberts al públic que recull l'article 34 de l'Estatut.

Es tracta sense dubte d'un criteri més lliberal del que regeix en Catalunya, però s'hauria d'aclarir que es aplicable a les tres llengües oficials, perquè si no podríem arribar a la conclusió, potser equivocada, que realment no existeix un deure de disponibilitat lingüística respecte de l'aranès, però sí que hi ha aquest deure respecte de la llengua catalana en la mesura en què està proclamat de forma general en l'article 34 de l'Estatut.

Bé, em pareix que se m'ha acabat el temps. Volia fer una reflexió final sobre la qüestió que potser preocupa a algú que és el tema de si la llei s'ha de denominar d'occità o aranès, però potser d'això a lo millor podem parlar-ho després si algú m'ho pregunta o...

La presidenta

Li ho preguntaran, segur. Si vol fer, ho pot fer. Com vostè vulgui.

El Sr. Vicenç Simó (notari)

No, no, bé, no, jo m'estimo més que me preguntin lo que. Vaig a mullar-me el gargansó [#]

Fitxer 17

La presidenta

Doncs, passem als grups parlamentaris. En primer lloc, la il·lustre diputada Carme Vidal, de Convergència i Unió.

La Sra. Vidal i Huguet

Moltes gràcies, senyora presidenta. Molt benvingut, li agraïm moltíssim que hagi acceptat la compareixença a aquesta comissió i sí, doncs, jo ja començo. Jo començo preguntant-li, doncs, aquí no ens ha deixat, perquè a més a més, amb totes les compareixences que hem tingut aquest matí, doncs, no ens ha sortit, no? És a dir, la

qüestió del nom ha estat ja la primera que ha entrat ja en debat, no? Però, m'ha sobtat, perquè vostè ha parlat amb molta contundència de llengua aranesa. És a dir, aquí al matí anàvem parlant això de la variant dialectal, a parlar de [#], però vostè ha estat en la seva argumentació ha parlat de llengua aranesa.

Per tant, sí, jo el que en nom del Grup Parlamentari de Convergència i Unió li pregunto, no només com titularia la llei, perquè a més a més el nom que posem a la llei després també voldrà dir que hem de tenir en compte com articulem, és a dir, com fem que el nom de la llei, és dir, si li diem Llei de l'occità, si li diem Llei de l'aranès, com després farem anar tot l'articulat, perquè, també és el que dèiem al matí, és a dir, quan els aranesos, quan a l'Aran parlen de l'aranès, hi posen el sentiment, de la llengua, és a dir, no, no... Ja sabem que en l'imaginari pot ser que hi hagi, que sigui una variant dialectal, però ells parlen de la llengua amb sentiment de llengua pròpia. Però tot això després té també una repercussió, perquè aquí el que es fa és oficialitzar una llengua a Catalunya. I aquí l'occità no hi és, llengua pròpia, i la variant dialectal aranesa no hi és, llengua pròpia. Per tant, aquesta qüestió de noms és el que afecta la llei i per tant és el que hem de tenir en compte en l'articulat i és on hem de ser curosos.

Vostè ha parlat també de l'autoritat lingüística i aquí sí que m'agradaria una resposta, és a dir, qui ha de tenir l'autoritat lingüística respecte de la llengua i respecte de quina llengua, respecte de la variant geogràfica, respecte de la llengua occitana en totes les seves variants?

Per tant, quan parlem d'autoritat lingüística, i m'hi agafo perquè vostè ha fet la comparació amb el català, amb totes les seves variants dialectals de llengua catalana, per posar-ne una, l'autoritat és una, i és l'Institut d'Estudis Catalans. Per tant...

(Veus de fons.)

La presidenta

Si de cas podrà contestar després, quan tots...

El Sr. Vicenç Simó (notari)

Es que en això no tinc experiència.

La presidenta

No passa res, no es preocupi.

La Sra. Vidal i Huguet

No passa res. Doncs, això el que sí que voldria que en el seu torn de rèplica tornés a incidir en el tema de l'autoritat lingüística.

Per tant, senyora presidenta, ho deixaria aquí. Moltes gràcies.

La presidenta

Moltes gràcies, senyora Vidal. Passem la paraula a l'il·lustre diputat, Francesc Boya.

El Sr. Boya i Alós

(Intervenció en aranès.)

La presidenta

Moltes gràcies. Té la paraula la il·lustre diputada Maria Àngels Cabasés, d'Esquerra Republicana.

La Sra. Cabasés Piqué

Gràcies, presidenta. Senyor Vicenç Simó, moltes gràcies també per estar avui aquí amb tots nosaltres i per ser tan clar i, doncs, tan concís en la seva intervenció. Tot i que volia entrar en un dels debats que en el dia d'avui, doncs, ens ha portat a fer el gran debat, podríem dir el debat, que és el títol de la llei, perquè, com molt bé s'ha dit, no només és un títol, sinó que té temes de fons i que van molt més enllà que només titular una llei.

Em dirà si m'equivoco, però tinc entès que quan vostè al començament d'aquesta llei

va fer aquesta valoració que abans ens ha comentat, doncs, ja va dir que justament era una llei que era favorable per l'occità. Fins i tot el títol que es proposava, que era Llei de l'occità a Catalunya, va dir que era inexacte en el sentit que el que feia era contraposar Catalunya enfront de l'Aran i per tant és una llei que s'entén que ha de tenir l'àmbit total català. I per tant vostè ja veia que això era inexacte. I en aquells moments, si no m'equivoco, vostè ja proposava que el títol havia de ser Llei de l'occità. Jo li pregunto directament si és així, si ho manté, si no ho manté, si és aquest. Jo n'hi proposo un altre, de nom, a veure què li sembla. Jo li proposaria el nom de Llei de l'occità de l'Aran. Que li sembla, aquest títol?

I per una altra banda, doncs, el 30 de setembre del 2005, quan es va aprovar l'Estatut de Catalunya al parlament, el primer Estatut, doncs, figurava, en un del seu articulat figurava que l'Aran era una realitat nacional occitana. Això va desaparèixer, com sap vostè, a les Corts espanyoles. Jo li pregunto: creu que amb aquesta llei hauríem de tenir l'oportunitat de recuperar el terme «nacional»?

I per altra banda, vostè ha esmentat, doncs, el tema de l'autoritat lingüística, crec que també és un dels temes importants. Jo, el que li voldria demanar és que ens digués quin és el seu parer, si una autoritat lingüística ha de penjar directament o ha de dependre directament de l'autoritat política, d'un poder polític, o bé ha de ser un organisme independent que, com no, ha de tenir en compte, doncs, totes les directrius que a nivell polític el territori dictamini.

Bé, res més, moltes gràcies i esperem, doncs, amb ansietat quin és el seu parer en aquest sentit.

La presidenta

Moltes gràcies, diputada. Té la paraula l'il·lustre diputat Rafael López, del Partit Popular de Catalunya.

El Sr. López i Rueda

Gràcies, senyora presidenta. Agrair també les paraules i les reflexions del senyor Simó que també ens han introduït altres debats diferents dels que havíem tingut aquest matí, independentment del nom que hem de fer referència en el títol com en les disposicions, en l'articulat d'aquesta llei.

Vostè ha fet molta referència a la distribució competencial entre la Generalitat de Catalunya i el Consell General de la Val d'Aran, tema interessant i fins i tot no sé si he acabat d'entendre bé, si no ja m'ho corregirà, fins i tot ha fet referència que potser la llei havia de deixar al Consell algunes de les regulacions que introdueix en el seu articulat. No sé si això és exactament així. De totes formes sí que m'agradaria que ens exposés una mica més, una mica més concretament quines són aquestes disposicions que vostè creu que aquesta llei hauria de deixar en tot cas a l'autonomia de la Vall d'Aran.

Després hi ha una cosa, la disposició derogatòria, vostè n'ha fet referència a la relació entre la Llei de política lingüística que fa referència bàsicament al català i a aquesta llei. La disposició derogatòria deroga l'article 7 en la Llei de política lingüística, un article que diu que l'aranès, varietat de la llengua occitana pròpia de la Vall d'Aran es regeix pel que fa a l'ús per la Llei sobre el règim especial de la Vall d'Aran i supletòriament pels preceptes d'aquesta llei els quals mai no podran ésser interpretats en perjudici de l'ús de l'aranès. La pregunta és en la teòrica aplicació dels preceptes, encara que sigui supletòriament, de la Llei de política lingüística amb aquesta llei, l'aranès surt perdent, podem dir que en alguns aspectes pot sortir perdent? O fem la comparativa, en comparació al català, vostè també feia referència en comparació a l'aplicació del català deia de la Llei de política lingüística que també s'aplica a la Vall d'Aran, quina seria la situació que quedaria l'aranès en comparació amb la situació

que quedaria el català. Jo suposo que vostè ha avançat abans algunes contradiccions que es poen donar i ha fet referència per exemple a l'àmbit de la disponibilitat lingüística.

Bàsicament serien aquestes les nostres qüestions, el tema competencial, si creu que algunes coses les hauríem de deixar perquè fos el Consell General de la Val d'Aran, i després en l'àmbit de la comparativa amb la Llei de política lingüística.

Gràcies, senyora presidenta.

La presidenta

Moltes gràcies. Té la paraula l'il·lustre diputat Francesc Pané, d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

El Sr. Pané Sans

Gràcies, presidenta. Gràcies, senyor Simó, per la seva compareixença. També per la claredat, en efecte, dels seus postulats i de les seves explicacions, per bé que crec no haver-ho entès exactament tot. I ja em perdonarà. Miri, jo seré original i li preguntaré: com creu que s'hauria de denominar, aquesta llei?

Vostè ha dit fa trenta anys que hauríem d'haver promulgat alguna mena de llei, atès que fa més de trenta anys que tenim democràcia en el país, a fi i efecte de normalitzar l'ús de la llengua occitana en la Vall d'Aran. I hauríem de demanar disculpes, deia vostè, hauríem de demanar disculpes per la trigança d'aquestes trenta anys. Home, no és que sigui molt jove, però com a diputat fa trenta anys no era més que un projecte en la imaginació dels déus, però, tot amb tot, jo, certament, li demano disculpes, no a vostè, sinó a tots els aranesos i a totes les araneses, perquè bé que ens hem preocupat de la nostra llengua, fa trenta anys i més, i en canvi segurament hem

Fitxer 18

...escurat, llengües germanes amb les quals hem compartit tanta història i tantes penes.

Per cert, una pregunta, aquesta molt menys original, que no pas la primera que li he fet. Vostè és notari. Com està la normalització a ca les notaries? I en els registres de la propietat i en els registres industrials? En fi, tota la paperassa, tota l'administració dels registres es fa en llengua catalana? Es fa en llengua castellana? Es fa en bilingües? Existeix també la normalitat o la presència, com a mínim, de l'occità en aquests registres? En les comunicacions que es fan des de les oficines diverses? I, finalment, no sé, ja li he dit, si ho he entès bé, però jo crec que hi ha una llengua occitana efectivament, amb tres grans dialectes, si es vol dir d'aquesta manera, amb tres grans variants. Però n'hi ha una, de llengua occitana. Vostè creu que n'hi ha una, de llengua occitana? O n'hi ha tres? O n'hi ha vint-i-cinc? Perquè el criteri que tinguem sobre aquesta qüestió, en dependrà no només la resposta que puguem donar a les seves inquietuds, sinó sobretot també el criteri respecte del futur de la llengua occitana i de la seva unitat.

I, finalment, no li correspon al Parlament de Catalunya fer la codificació de la llengua occitana, igual que no li correspon de fer la codificació de la llengua catalana i cap altra llengua, per més que el Parlament pugui tenir potestat legislativa també sobre el territori de la Vall d'Aran, però la codificació li correspon a l'autoritat lingüística. Jo crec, com vostè, estic absolutament d'acord, que no tot ha de fer-se des del territori estricte i des de l'Administració estricta de la Generalitat de Catalunya, territori estricte del Principat, sinó que s'ha de fer necessàriament amb la contribució, i en la mesura que els esforços amb què ho pugui fer la Vall d'Aran, doncs, millor que millor, però en tot cas en contribució amb les mateixes institucions lingüístiques de la Vall d'Aran.

I, finalment, també estem molt d'acord, aquesta persona que li parla i la resta dels

companys i companyes que constitueixen el Grup d'Iniciativa i d'Esquerra Unida, que efectivament en aquesta llei li falta, com bé s'ha preocupat d'insistir la diputada Carme Vidal, una referència a l'obligació de les administracions de l'Estat pel que fa a la normalització de la llengua d'ús i de la llengua d'atenció als administrats i a les administrades, perquè efectivament són administracions públiques.

Bé, sigui com sigui, jo no sé si he entès molt bé els seus criteris, els seus criteris tan directes, però en tot cas aquí deixo la meua contribució, tot agraint-li, una vegada més, la seva compareixença.

Gràcies, senyora presidenta.

La presidenta

Moltes gràcies. Senyor Vicenç Simó, té la paraula per contestar els grups.

El Sr. Vicenç Simó

Moltes gràcies a tots per totes les observacions. Alguna pregunta o algunes preguntes poden, a lo millor, tindre una resposta única, per exemple la que fa referència al tema del títol de la llei, si ha de ser la llei de l'occità o de l'aranès. Jo, realment, no tinc una resposta. De totes maneres, crec que en esta com en d'altres qüestions ens podríem deixar portar per un criteri que és el de l'article 94.4 de l'Estatut, que diu que les lleis que afecten el règim especial de la Vall d'Aran s'han d'elaborar amb la participació del Consell, i jo crec que, en definitiva, com és una qüestió que, com explicaré després, per mi no té massa importància, crec que bé es podria fer el que digués el conseller, és a dir, donar-li ús. Si el consell vol que es digui llei de l'aranès, que es digui així; si vol que es digui llei de l'occità, que es digui llei de l'occità.

Jo crec que esta no és la qüestió, diguem, transcendent, quin nom li posem a la llei. Abans ha dit que jo havia fet un escrit on justificava que es podia dir llei de l'occità, perquè per mi és indiferent que es digui la llei de l'occità que la llei de l'aranès. Com que el projecte que se'm va presentar es deia llei de l'occità a Catalunya, l'únic que vaig expressar era que no trobava correcte el títol, perquè com les lleis de Catalunya són lleis territorials que s'apliquen a Catalunya era una redundància dir-li llei de l'occità a Catalunya, i simplement proposava que es digués [i] llei de l'occità. No era, per tant, una qüestió de contrarietat o de favor al terme occità o de contrarietat en el terme aranès. Potser si el projecte que s'haguera presentat a la meua consideració s'hagués titulat llei de l'aranès a Catalunya, simplement hauria recomanat que es titulés llei de l'aranès.

Si l'aranès i l'occità és..., si l'occità és una llengua, l'aranès en forma part. Jo crec que esta és una qüestió que han de decidir els filòlegs. Jo crec que els filòlegs ja s'han pronunciat, l'Institut d'Estudis Aranesos ha definit l'aranès com un subdialecte del gascó i el gascó com un dialecte de l'occità, i crec que en general hi ha unanimitat sobre la filiació occitana de l'aranès. Qüestió independent i a la qual m'he referit abans, és si això ha de tindre un reflex en la normativització de l'aranès. Aquí no podem passar per alt una cosa, i és que durant els trenta anys que portem de normalització de l'aranès, per raons del tipus que sigui, fonamentalment sociolingüístiques, l'aranès s'ha codificat d'una forma autònoma i policèntrica, és a dir, s'ha codificat amb assumpció dels dictats ortogràfics occitans, però amb completa independència pel que fa a la morfologia, a la sintaxi, i al vocabulari, fins i tot s'ha construït un vocabulari tècnic, jurídic diferent de l'occità general i, a part d'això, aquesta normativització, aquesta codificació i aquesta implementació de l'aranès s'ha fet des de la Vall d'Aran, no només des de la Vall d'Aran, sinó amb la col·laboració inestimable de la Generalitat de Catalunya. De fet, les primeres normes ortogràfiques varen ser aprovades per una comissió que va posar en marxa la mateixa Generalitat. Les publicacions oficials de la mateixa Generalitat han fet servir este model de llengua

autònoma.

Això no vol dir que si en el futur l'autoritat a qui correspon la competència decideix que cal fer un pas endavant i triar un model de llengua més unificat o més unitari, es podrà prendre aquesta decisió. Però crec que això no està vinculat al fet que la llei es digui de l'occità o de l'aranès, o al fet que hi hagi una o quatre instàncies normatives. En aquests moments, no hi ha una instància única normativitzadora al món d'Occitània, s'estan fent intents per constituir-la, i fins ara no s'ha considerat contraproductiu que hi hagués una autoritat localitzada a l'Aran. De fet, aquesta autoritat no ha deixat mai de ser occitanista, és a dir, que pot ser que el seu occitanisme ha anat més enllà de les demandes socials. I, per tant, jo crec que aquí no està el problema, el problema està en decidir a qui correspon la competència en matèria de codificació. Que no ens enganyem, ja sé que la gramàtica no la fan els polítics, però en el nostre món occidental i en general en el món, són els estats, són els poders públics els que determinen qui té la potestat o qui té l'autoritat per fer les gramàtiques, perquè en definitiva aquestes gramàtiques després s'hauran d'utilitzar en l'ensenyament, en els mitjans de comunicació públics, a les publicacions oficials, i aquest és el sistema tal com està. No només a Espanya, sinó en tot Europa, l'autoritat lingüística recau en institucions de tipus acadèmic que han estat impulsades o reconegudes pels poders públics. I un exemple ben clar, és el cas de l'Institut d'Estudis Catalans.

Sobre si jo sóc partidari de la llengua occitana. Doncs, sí. Això no vol dir que pugui haver, de moment, diversos centres codificadors, i el dia de demà potser hi haurà una llengua única. El que sí constato, com he dit abans, és que fins ara el camí que s'ha fet ha estat més cap a l'autonomia que cap a la unitat. Potser és el moment de reflexionar si ha estat un camí ben fet o si des del primer moment s'hauria d'haver apostat per una llengua occitana unificada. El fet és que no ha estat així.

Hi ha altres qüestions que se m'han plantejat sobre el tema de..., bé, només voldria tancar amb una reflexió, i és que jo crec que no cal perdre el temps en polèmiques estèrils i la polèmica del nom ho és. Potser és una polèmica que està contaminada, perquè l'Estatut va definir l'aranès d'una forma estranya, quan va dir que l'occità es denomina aranès a la Vall d'Aran, cosa que senzillament no és cert. És a dir, aranès es denomina el dialecte occità parlat a la Vall d'Aran, no l'occità. No hi ha cap aranès que digui que a Bordeos o a Tolosa o a les balades occitanes es parli l'aranès.

Començant per aquí, ja hi ha una impropietat en la utilització dels termes que potser condueix a resolucions equivocades.

Potser hauria sigut més útil la fórmula que van fer en una universitat valenciana, quan es va parlar del valencià, acadèmicament català. Això ho trobo més adequat. És a dir, l'aranès acadèmicament occità. Ara, si la llei s'ha de dir de l'occità o de l'aranès.

Doncs, en definitiva crec que això no determina quin camí hagi de prendre aquesta llengua o en quina forma haurà de ser codificada. Pel fet que li diguem aranès, no vol dir que l'endemà, la institució que tingui l'autoritat lingüística estigui legitimada per posar en marxa una ortografia nova, secessionista, o un corpus lingüístic separat, que, de fet, és el que hi ha. Això és el que penso del tema del nom.

Pel que fa a una altra qüestió que se m'ha plantejat sobre possibles títols alternatius, com la llei, no sé si s'ha de dir la llei de l'occità de l'Aran. Tot em sembla bé, són propostes constructives i si són vàlides per sortir de la discussió i de la polèmica, doncs, pot estar bé aquest nom.

Amb relació a la qüestió de la realitat nacional occitana. Jo en principi no sóc partidari que les lleis regulin altres coses que la mateixa matèria de la llei, de fet, una de les coses que m'havia xocat, el que passa és que no he tingut temps de dir-ho, és que un article, com l'article 2.2 diu «els ciutadans i ciutadanes de Catalunya reconeixen [#] i

respecten la llengua que singularitza el poble aranès de conèixer l'Aran com a realitat dotada...», és una transcripció de l'article 11 de l'Estatut, però jo crec que aquí és sobrer, perquè la matèria de la llei de l'occità o de l'aranès evidentment no és repetir articles de l'Estatut, que a més no fa falta que el repetim. És a dir, que l'objectiu d'aquesta llei no és afirmar que Aran és una nació o que no deixa de ser-ho. Es podria fer una referència al preàmbul, però realment a l'articulat trobo que no és precís. Sobre el tema de l'autoritat lingüística, s'ha tornat a dir per la senyora Cabasés, si ha de ser dependent o independent. El fet que l'autoritat lingüística estigui propulsada, nomenada o reconeguda pel poder públic, no determina la seva dependència, la dependència és una qüestió que recava en la integritat dels membres de l'òrgan normatitzador i crec que no és una qüestió que pel fet de ser escollit, diguem, l'òrgan o la institució amb funcions de codificació pel poder públic, queda contaminada amb un vici de dependència.

Quant a la qüestió de les competències, se'm demanava si aquestes haurien de ser del Consell o del Parlament i la Generalitat de Catalunya. Com he exposat abans, jo crec que les competències han de ser del Consell, amb subordinació única a la llei. He fet una reflexió que la llei hauria de ser bàsica pel caràcter o per la manca de potestat legislativa de la Vall d'Aran i, és clar, això és una manifestació que potser requeriria una explicació molt més llarga. Però, en definitiva, es tracta que si realment la Vall d'Aran disposa d'un autogovern, com reconeix l'article 11, i donat que no té capacitat per fer lleis, que segons la doctrina és el que realment fa diferent una autonomia merament administrativa, d'una autonomia política, és a dir, que qui pot fer lleis té una vertadera autonomia política, mentre que qui sols pot aplicar-les o executar-les no té una vertadera autonomia política, jo entenc que s'hauria de fer un pas més enllà d'aquesta mera constatació, que el Consell no té potestat legislativa, i s'hauria d'intentar que quan el Parlament de Catalunya exerceix la potestat legislativa...

Fitxer 19

...respecte del territori aranès, limités la seva potestat, de forma que no fos una potestat per..., valgui la redundància, omnipotent i es limités a evitar una sèrie de criteris o principis bàsics, una sèrie de bases que serien desenvolupades amb l'habilitació legal pertinent per la institució representativa de la Vall d'Aran. Inclús es podria anar més enllà i parlar de competències exclusives del Consell General amb l'habilitació pertinent del Parlament, com passa en el cas dels territoris històrics del País Basc, que tenen reconegudes certes competències exclusives, i que tot i no tindre una potestat legislativa, s'entén que les normes que dicten s'apliquen en preferència a les pròpies lleis del Parlament basc i amb subordinació únicament a la Constitució.

Em sembla que s'ha acabat el temps?

La presidenta

Pot acabar si...

El Sr. Vicenç Simó

És que m'han fet moltes qüestions, realment he pres unes notes una mica caòtiques. No sé si algú no ha quedat satisfet amb les respostes. Se m'ha preguntat pel tema de les notaries, el senyor Pané. Ara sóc jo que li demano disculpes si en algun moment s'ha sentit ofès per la demanda de disculpes que jo he fet, que era més retòrica que una altra cosa.

En el tema de les notaries, realment no es pot fer tampoc una tesi sobre la matèria, perquè la Vall d'Aran sols hi ha una notaria i sols hi ha un registre de la propietat i per tant, potser l'actuació individual de la persona que té els càrrecs fa treure una conclusió i, evidentment, és molt relatiu. A l'època que jo vaig exercir es varen fer

alguns documents en aranès, comentava abans el senyor Sans que ara s'han deixat de fer, al registre no es fa cap inscripció en aranès, tot i que el personal del registre són occitanoparlants. En definitiva, és una qüestió que depèn molt de la mateixa voluntat del funcionari, perquè la Vall d'Aran, com tot territori que té una llengua minoritzada i una llengua, diguem-ne, en regressió ja pateix d'una profunda disglòssia i és el mateix usuari dels serveis, el mateix client de la notaria, del registre, el que no se li passa pel cap que el seu document estigui redactat en aranès.

De totes maneres, precisament agafant la seva qüestió, jo volia fer una reflexió final, i és que realment l'aranès si és una llengua que, com sembla, es desprèn del mateix fet que s'estigui tramitant una llei per emparar-la, que es troba en una situació delicada i en una situació perillosa, on realment es debat la supervivència de l'occità o de l'aranès, és al carrer, no és als llibres, en els protocols dels notaris, a les inscripcions registrals, és al carrer i és aquí on s'hauria de fer el major esforç per intentar empararla. I precisament és el que ens permet constatar que precisament els punts més delicats de la política lingüística, com són els que fan referència a la incidència en l'àmbit socioeconòmic, trobem que la llei, diguem, fa una retirada i no fa les mateixes exigències que trobem a la Llei de política lingüística. Potser ho justifica dient que són motius demogràfics els que li porta a adoptar aquesta decisió, però el fet és que és així. És a dir, sobretot l'aranès està protegit i emparat als àmbits oficials, a l'àmbit escrit, a un àmbit que, en definitiva, és lletra morta, però no té el mateix emparament, la mateixa protecció a la vida social, que és on està sofrint l'atac, se suposa, en un sentit al·legòric, del castellà i del català.